

Даница Петровић

МУЗИКОЛОШКИ ИНСТИТУТ
СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ
(1948–2010)*

Апстракт: Представљени су почеци рада Музиколошког института, затим развој истраживачких пројеката, сарадника и најзад резултати рада током свих протеклих година, и то на различитим пољима: издаваштво, рад на формирању различитих фондова, као и на популаризацији науке. Изложени су и основни подаци о организационим променама у протеклом периоду, развијеној сарадњи са другим институцијама, као и подаци о најпознатијим музиколозима, етномузиколозима, славистима и композиторима који су били гости Института.

Кључне речи: музикологија, Србија, Балкан, музиколошке институције, Српска академија наука, музиколошка истраживања, српска музика, грађа за историју српске музике

Композитор Петар Коњовић, први после рата изабрани редовни члан Српске академије наука (1946), већ је током 1947. године у оквиру Академије наука покренуо оснивање Музиколошког института. Био је подстакнут новим законом, који је по совјетском моделу, дао могућност Академији као највишој научној институцији да оснива научне институте. Човек централноевропског културног простора, прашки ђак и члан Чешке академије наука и уметности још од 1938. године, Коњовић је био и један од веома активних поборника оснивања Одсека за историју музике и фолклор на београдској Музичкој академији (1948).¹ Желео је да се на том одсеку проучава и црквена музика, али то у постојећим условима није могао да постигне.

Коњовић је, са једне стране, био визионар и будућност музике је видео у општем упознавању музичке уметности као историјског и кул-

* Овај текст је резултат рада на пројекту *Музика на раскршћу – српски, балкански и европски оквири*, бр. 147033, финансираног од стране Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије.

¹ У рукописним сећањима Косте П. Манојловића помиње се идеја о оснивању Музиколошког института на Музичкој академији, вероватно у оквиру предмета „историја музике“, још пре оснивања Одсека за историју музике и фолклор. Види, Надежда Мосусова, *Стијана Ђурић-Клајн и Музиколошки институт Српске академије наука и уметности*, у: *Стијана Ђурић-Клајн и српска музикологија. Поводом стогодишњице рођења Стијане Ђурић-Клајн (1908–1986)*, Музиколошко друштво Србије, Београд 2010, 151–159 (152). Треба међутим, имати у виду да је К. Манојловић веома брзо дошао у сукоб са новим властима, па је насилно пензионисан већ 25. новембра 1946. године. Тиме му је ускраћена свака могућност деловања на Академији коју је основао, а његов друштвени положај био је незавидан.

турног феномена. Са друге стране, прагматичан, какав је био, умео је да избегне политичку и идеолошку острашћеност нових власти, а да ново-настале прилике – као што је рецимо увођење совјетског модела у организацију образовних и научних институција – искористи на добробит струке којој је био посвећен. Упркос томе што је Манојловић у својим *Сећањима* изразио извесну горчину према Коњовићу, сматрајући да га у кризној ситуацији није подржао, посматрајући тадашња догађања са данашње дистанце, сматрамо да је Коњовић конструктивно и трезвено размишљао, а у тим његовим размишљањима било је места и за струку и за појединце. Бринуо је о музичкој баштини, како традиционалној – народној и црквеној – тако и уметничкој, коју је требало сакупити и очувати, а ни Манојловића није оставио незбринутог.²

Претпостављамо да је Коњовић још у Прагу, пре рата, спознао колико је музикологија нова и перспективна грана историје уметности и културе. Зато је спремно искористио прилику да и на балканским просторима подстакне до тада готово неорганизована музиколошка истраживања. Формални оснивачи Музиколошког института у Београду били су Српска академија наука и Министарство за науку и културу Србије, односно Комитет за високе школе, универзитете и научне установе Н. Р. Србије и Музичка академија у Београду. Организација рада Института је утврђена на основу Закона о Српској академији наука и посебне уредбе о академијиним установама. На VII седници Институтске комисије (21. X 1947) Коњовић је изабран за управника Музиколошког института, а тек пет месеци касније (22. III 1948), и за секретара новоформираног Одељења ликовне и музичке уметности. Већ почетком 1948. године посетио је неколико централно-европских градова (Будимпешта, Беч, Братислава, Брно, Праг и Букурешт), како би се информисао о раду сличних институција.³

Из записника са прве седнице сарадника Музиколошког института одржане 16. децембра 1948. године, сазнајемо да је једногласно одлучено да се са радом почне одмах. Радом је руководио управник Коњовић у договору са Саветом чији су чланови били професори Музичке академије и угледни музичари, пре свега теоретичари и композитори: Стеван Христић, Коста Манојловић, Миленко Живковић, Михаило Вукдраговић, Предраг Милошевић, Бранко Драгутиновић, Оскар Данон. Про-

² Коњовић је чак неколико месеци после смрти Манојловића, Председништву САНУ предложио да се преминули сарадник Музиколошког института постхумно награди за изузетно пожртвован рад, који је можда и допринео његовој прераној смрти, а награда да се додели породици. Види, *Скујови пленума Председништва Српске академије наука. I скуј одржан 1. марта 1950. године*, Годишњак, Српска академија наука, LVII, Београд 1950, 72.

³ Професор Стана Ђурић-Клајн, директор Музиколошког института, *Говори на комеморативном скују у спомен преминулог академика Пејтра Коњовића, у: Споменница преминулом академику Пејтру Коњовићу*, САНУ, Посебна издања, књ. CDXLVII, Споменница, књ. 53, Београд 1971, 37–40.

фесионалних музиколога и етномузиколога код нас тада није било.⁴ Већ од 1949. године први стални сарадници су, уз Коњовића, били Стана Ђурић-Клајн, пијанисткиња, тада већ афирмисана као музички писац, главни уредник часописа *Звук* (1932–36. и 1955–65) и *Музички гласник* (1938–1941)⁵ и композитор, диригент и музички писац Коста П. Манојловић, пензионисани професор Музичке академије. Упечатљива су сећања Стане Ђурић-Клајн на прве дане рада Института: „Зграда у којој се данас налазимо (Кнез Михаилова 35, прим. Д. П.) била је тада у фази преправке, рушило се и зидало на све стране. Музиколошки институт је привремено добио једну малу, мрачну просторију у меџанину, у коју је управник Коњовић позвао на договор о раду једина два тада постављена сарадника: Косту Манојловића и мене. Већ наредног састанка, да би некако оживео ту просторију у којој је био само један сточић и две столице, Манојловић је окачио на зид портрет Стевана Мокрањца, а поред тога једну белу цедуљу, на којој је писало ‚Tres faciunt collegium‘.“⁶

Током првих двадесет пет година рада Института Стана Ђурић-Клајн ће понети терет многих научних и организационих послова, биће аутор прве историје српске музике, иницијатор и сакупљач драгоценог материјала за архив и библиотеку, директор Института од 1962. до 1974. године. Свој дугогодишњи рад у Институту крунисала је 1973. године прославом 25-годишњег јубилеја Института⁷ и великом, запаженом изложбом „Српска музика кроз векове“ у Галерији САНУ, коју је пратио двојезични српско-француски зборник радова свих тадашњих сарадника.⁸

Већ 1950. године за сарадника Института постављена је етноко-реолог Милица Илијин, до тада референт за фолклор Министарства за науку и културу ФНРЈ.⁹ Од самог почетка Институт је у рад укључивао и стипендисте, који су се почетком педесетих година прошлог

⁴ Др Милоје Милојевић (1884–1946), први наш музичар, прашки доктор наука, преминуо је већ 1946. године, док др Војислав Вучковић (1910–1942), такође прашки доктор музикологије, није жив дочекао крај рата.

⁵ Види, Роксанда Пејовић, *Музиколог Стана Ђурић-Клајн. Историографска, есејистичка и критичарска делатност*, уред. Д. Стефановић, издавачи: САНУ, Музиколошки институт, Удружење композитора Србије, Београд 1994; *Стана Ђурић-Клајн и српска музикологија. Поводом стоогодишњице рођења Стане Ђурић-Клајн (1908–1986)*, Музиколошко друштво Србије, Београд 2010.

⁶ Професор Стана Ђурић-Клајн, директор Музиколошког института, *Говори на комеморативном скупу у спомен преминулог академика Пејшра Коњовића*, нав. дело, 38.

⁷ Нажалост, текст о двадесетпетогодишњем раду Института, који је за ту прилику написала и који је на прослави прочитала, није сачуван.

⁸ *Српска музика кроз векове* [La musique Serbe à travers les siècles], глав. уред. Стана Ђурић-Клајн, Галерија САНУ, књ. 22, Београд 1973.

⁹ Институт је добио део заоставштине сестара Јанковић, који садржи грађу везану за проучавање народних игара.

века брзо смењивали. Поједини су – као Милош Велимировић (1923–2008) и Стојан Лазаревић (1914–1989)¹⁰ – одлазили у иностранство, где су и остајали. Велимировић је у САД стекао високу научну и универзитетску репутацију, пре свега као византолог и познавалац руске музике,¹¹ док је Стојан Лазаревић, иако се усавршавао на Универзитетима у Принстону и Чикагу, остао изван значајнијих научних токова.¹²

У годинама оснивања Института, а и касније, Коњовићев значајан саговорник по питањима струке био је млади доктор музикологије, прашки ђак, Словенац Драготин Цветко.¹³ Цветко ће убрзо постати и спољни сарадник Института, ангажован на писању монографије о Даворину Јенку.¹⁴ Међу спољним сарадницима наћиће се професор музике Богдан Миланковић, аутор књиге о основама пијанизма,¹⁵ као и етномузиколог Миодраг Васиљевић, активан у многобројним теренским истраживањима у Лесковцу и источној Србији. Васиљевић је у издању Института објавио чак три етномузиколошке збирке у оквиру којих су објављене и његове значајне студије о музичким одликама сакупљене фолклорне грађе.¹⁶ Поред научних сарадника, Коњовић је у Институт доводио и стручне сараднике: један од њих био је Стеван Клокић (1869–1952), дугогодишњи члан и сарадник Првог београдског певачког друштва, ради састављања каталога народних песама; а други је био пензионисани учитељ и црквени појац Лазар Лера (1885–1966), који је требало да помогне у сабирању и анализама црквених напева.¹⁷

¹⁰ Лазаревић је 1950. године, када и Милица Илијин, већ био постављен за асистента за фолклорна истраживања.

¹¹ И. Е. Лозоваја, *Велимировић [Velimirovič] Милош*, у: *Православна енциклопедија*, Црквено-научни центар „Православна енциклопедија“, Т. 7, Москва 2004, 527–529; Александар Васић, *Преминуо Милош Велимировић*, Политика, 20. В 2008, 16; Весна Пено, *Милош Велимировић (1922–2008) – In Memoriam*, Музикологија, 8, Београд 2008, 329–334.

¹² Види, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. Allgemeine Enzyklopädie der Musik, Vol. 8, GmbH – München – Kassel – Basel – London 1989, 400–401; Mrs. Stojan V. Lazarevic, *Dr. Stojan V. Lazarevic: Modern Scholar of Ancient Manuscripts*, Serb World USA, Tucson (Arizona), September – October 1991, Vol. VIII, No. 1, 20–23.

¹³ Види, Katarina Bedina, *Povprečen nisem hotel biti. Korespondenca med akademikoma Dragotinom Cvetkom in Petrom Konjovičem (1949–1968)*, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana 2007.

¹⁴ Види попис издања Музиколошког института, стр. 22 у овом раду. Тридесет година касније, када Цветко буде оснивао Музиколошки институт у Словенској академији знаности и уметности у Љубљани, послаће свога тада младог сарадника Јурја Сноја у Београд на консултације.

¹⁵ Види попис издања Музиколошког института, стр. 22 у овом раду.

¹⁶ Види попис издања Музиколошког института, стр. 25 у овом раду.

¹⁷ Записник Већа Музиколошког института од 1. фебруара 1949. и Извештај за 1957. годину, види, Акта Института.

Следећа генерација младих сарадника одлазила је у иностранство на краћа и дужа усавршавања, али они су се враћали у Институт: Драгутин Гостушки (Париз, 1955); Димитрије Стефановић је са краћим прекидима провео седам година на Универзитету у Оксфорду, где је магистрирао и докторирао (1959–1960; 1963–1967); Радмила Петровић (Weslian University, Middletown, USA, 1965/66). Тако је формирана прва генерација научно усмерених музиколога и етномузиколога, који су пратили међународне токове развоја ових и у свету релативно младих хуманистичких струка. Њима се у Институту придружила Надежда Мосусова (1959), која је још као студент помагала Петру Коњовићу у редиговању његових композиција и сређивању рукописа, а потом се већ деценијама бави његовим животом и стваралаштвом.

Директор Коњовић и његови први сарадници и саветници разматрали су општа питања проучавања српске музике и њеног позиционирања у оквирима српске културе. Пошли су првенствено од заштите музичке баштине, како би се у новооснованом Институту формирале одређене научне збирке: библиотека, нотни архив, фоноархив са теренским снимцима црквеног појања и народног певања и свирке. Колико је тај процес сабирања материјалне и нематеријалне баштине био важан и неопходан сведочи и пример заоставштине Музичког друштва „Станковић“. Министарство просвете је историјско документациони део ове оставштине намеравало да поклони Институту, али не и збирку музичких инструмената „јер намерава да отвори Музички музеј“.¹⁸ Данас се мало зна о овим инструментима, о Музичком музеју нико и не сања, а Музичко одељење у новом Музеју града Београда, када једног дана уђе у адаптирану зграду у Ресавској улици, било би нешто што деценијама очекујемо.

Трагало се тих првих година и за рукописним заоставштинама наших композитора, које су махом биле у приватном поседу. Указано је на потребу пописивања архивских и рукописних збирки музичких и певачких друштава. Било је речи и о будућем лексикографском раду. Покренут је рад на припреми критичког издања Мокрањчевих дела, а потом и рад на анализи рукописне заоставштине Корнелија Станковића, са намером да се омогући и њено објављивање. Мокрањчевим делима бавио се у оквиру рада Института, нажалост, само непуних годину дана Коста Манојловић, који је изненада, пре-рано преминуо 2. новембра 1949. године.¹⁹ Рукописну заоставштину Корнелија Станковића у Историјској збирци (бр. 7888) Архива СА-

¹⁸ Записник Научног већа Музиколошког института од 18. марта 1949. године, види, акта Института.

¹⁹ *Сабрана дела Стевана Шт. Мокрањца* објављена су први пут у десет књига 1992–1999, издавачи су Завод за уџбенике и наставна средства из Београда и „Нота“ из Књажевца.

НУ у Београду, прегледао је Петар Бингулац, дипломирани теолог, правник и музичар.²⁰ О том свом подухвату поднео је 10. децембра 1956. године детаљан извештај „Комисији за управљање Музиколошким институтом САН“ и потписао га као хонорарни сарадник Института.²¹ Из овог дописа видимо да је Бингулац веома студиозно приступио послу. Ослањао се и на мишљења претходника – пре свега истомишљеника по питању Станковићеве заоставштине – Стевана Мокрањца и Стевана Христића. Две године касније поново је писао истој комисији: „Пошто сам завршио све припреме за штампање рукописа Корнелија Станковића – тако да штампање може да почне одмах – подносим овде реферат у коме ћу изнети своје предлоге о принципима издања.“²² Данас са лакоћом увиђамо Бингулчеву нералну процену сложености и изводљивости овог посла. На припреми и објављивању *Сабраних дела Корнелија Станковића* у Институту се ради од 2003. године и тешко је предвидети датум завршавања овог сложеног и обимног посла.²³ Ипак, после више од једног века узалудних покушаја, припреме за штампу ове изузетно обимне рукописне грађе чини се да улазе у завршну фазу.

Из почетних покушаја и дискусија у вези са радом тек основаног Института, искристалисала се потреба за формирањем неколико одсека или пројеката. Први предложени план рада јасно открива друштвене потребе, али истовремено показује и неискуство предлагача, који поред добре воље, нису имали практично искуство у оваквим пословима. Чини се да нису могли реално да сагледају колико је за набројане делатности потребно добро обучених истраживача, руководилаца тимова и најзад времена, да би се дошло до првих конкретних резултата. Вероватно су зато, тако слободно ушли у широке и разноврсне тематске области.

²⁰ О покушајима чињеним у СКА од 1881. године до Другог светског рата да се штампа рукописна заоставштина Корнелија Станковића, детаљно је писала Мирка Павловић, *Заоставштина Корнелија Станковића*, у: *Корнелије Станковић и његово доба*. Зборник радова са научног скупа одржаног од 27. до 29. октобра 1981, поводом обележавања 150-годишњице композиторовог рођења, уред. Д. Стефановић, САНУ и Музиколошки институт, научни скупови књ. XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности књ. 1, Београд 1985, 147–170.

²¹ Види, непописана акта Музиколошког института САНУ.

²² Исто.

²³ Објављене су две књиге световне музике Корнелија Станковића, види стр. 27 овог рада; у штампи је *Осмогласник првогласник*, књ. 3а. Док су наредни томови: *Осмогласник петогласник*, књ. 3б; *Опште појање*, књ. 4; *Празнично појање*, књ. 5 и збирка једногласних записа, књ. 6, преписане, а треба их редиговати, припремити за нотографисање, нотографисати и онда предати у штампу.

Записник седнице Већа Музиколошког института одржане 22. 01. 1949. у 17 часова. Присутни: Коњовић, Манојловић, Живковић, Вукдраговић, Милошевић, Драгутиновић и Клајн.

Извинили се: Христић и Данон.

ПРВИ ПЛАН РАДА МУЗИКОЛОШКОГ ИНСТИТУТА
КОЈИ ЈЕ ЗА 1949. ГОДИНУ ИЗЛОЖИО
УПРАВНИК ПЕТАР КОЊОВИЋ

I одсек – организација рада у музикологији

1. Попис места и лица с којима треба успоставити контакт ради сабирања материје у вези са радом у Институту.
2. Стицање што већег броја података о раду сродних институција у земљи и иностранству.
3. Организовати у Београду предавања и дискусије са ширим кругом стручних сарадника о циљевима и задацима Института.

II одсек – фолклор

1. Доћи до најосновнијих пречишћених принципа у поступку.
2. Уредити картотеку народних мелодија.
3. Израдити библиографије.
4. Догуна и ревизија досадашњих радова на фолклору.
5. Збирање материјала, организовање рада на терену.

III одсек – архив

1. Прикупити архиве београдских музичких друштава.
2. Биографско скупљање материјала.
3. Издајствовати премештање оставштина појединих композитора у посед Института.

IV одсек – критичка издања

1. Питање уџбеника.
2. Рад у музичким институцијама.
3. Општа музичка проблематика; критика, анализа и класификација дела о којима је створен суд.
4. Издања наших репрезентативних дела уз издања и критички суд.

V одсек – лексикографија, библиотека

1. Почетак рада на термилошком речнику; библиотека, лексикографски рад.

Пошто је план рада прихваћен К. П. Манојловић подноси реферат о стању рукописа у Државној архиви, Стана Ђурић-Клајн о архиви друштва „Станковић“ и „Јужнословенског певачког савеза“.

Читају се писма: Председништва САН, Музичке академије, Одељења за ваншколско васпитање Министарства просвете и Косте Травња.

Записничар: С. Клајн

Управник: Петар Коњовић

Из овако широко постављеног плана, већ у првој деценији рада утврђене су основне области научноистраживачког рада, које су и данас окосница истраживачких пројеката и тема на којима се ради:

1. историја српске музике (од средњег века до краја XIX века)
2. новија српска музика и општа музиколошка проблемatika
3. музички фолклор.

У оквиру ове три области развоја српске музике формиране су посебне теме и подтеме у истраживањима појединаца. Сарадници су зависно од личних интересовања и истраживачког поступка радили на прикупљању изворне грађе, припреми критичких издања, писању монографија, студија, на лексикографским и библиографским пословима у земљи и иностранству. Тако су паралелно са истраживачким радом и развојем одређених пројеката, формиран: специјализована библиотека, архив рукописа и старих нотних издања, збирка заоставština, фонотека, збирка фотографија (композитора, извођача, поставки музичкосценских дела), као и збирка фотографија и микрофилмова грчких, руских и српских неумских рукописа. Поједини сарадници радили су годинама на музичкој критици. Идеја, да је музикологија млада наука и да је не треба сувише брзо развијати, довела је до тога да смо 2008. године шездесет година рада Института обележили са укупно петнаест истраживача, бивших и актуелних!

Тако мали број истраживача разбијених у неколико тематских области, усмерио је истраживања на појединачне теме, што је ипак довело до резултата од општег, па и међународног значаја. Најзначајнија остварења су била: прва објављена историја српске музике писана у оквиру пројеката Института и на основу претходно сакупљане грађе, посебно оне коју је Институту оставио Коста Манојловић, померен почетак историје српске музике са половине 19. века на изворе настале крајем 14. и почетком 15. века, прва наша компаративна естетика уметности са акцентом на музици, прелиминарна истраживања друштвених и историјских прилика у 18. веку и њиховог деловања на музички живот у разним крајевима које су Срби насељавали, проучавање дела српских композитора, писаних од половине 19. века до данас, и њихово тумачење у контексту балканских и европских културних догађања, постављање темеља модерних истраживања традиционалне музике, објављивање извора за историју наше музике. О научним достигнућима појединаца може се сазнати из приложених биографија и библиографија сарадника.

Досадашњи сарадници	Године у Институту
• Стана Ђурић-Клајн, музиколог	1949–1974.
• др Драгутин Гостушки, музиколог и композитор	1952–1988.
• Милица Илијин, етнокореолог	1950–1977.
• академик Димитрије Стефановић, музиколог	1958–2000.
• др Радмила Петровић, етномузиколог	1958–1983.
• др Надежда Мосусова, музиколог и композитор	1959–1994.
• мр Ана Матовић, етномузиколог	1972–2001.

Активни научни сарадници и истраживачи	Година доласка у Институт
• др Даница Петровић, музиколог	1970.
• др Мелита Милин, музиколог	1978.
• др Катарина Томашевић, музиколог	1986.
• др Јелена Јовановић, етномузиколог	1992.
• др Весна Пено, музиколог	1999.
• др Данка Лајић-Михајловић, етномузиколог	2002.
• мр Биљана Милановић, музиколог	1993.
• мр Александар Васић, музиколог	1994.
• мр Растко Јаковљевић, етномузиколог	2008.
• Наташа Марјановић, музиколог	2010.

До 2000. године научноистраживачки рад свих сарадника био је обухваћен једним општим пројектом: *Музиколошка и етномузиколошка исцртавања*, у оквиру којег су постојала већ поменута три потпројекта и низ појединачних тема. Према захтевима Министарства науке, које је основни финансијер истраживачког рада у Институту, од 2001. године теме постају конкретније, а укључују се подтеме на којима раде појединци. У новим условима вреднује се само научноистраживачки рад на пројекту, значи истраживач појединац, а

институција, која остаје без икаквог буџетског финансирања, губи на значају, како код Министарства, тако и у свести пре свега млађих сарадника. Поједини институтски фондови и збирке, посебно у институтима са малим бројем истраживача, никада нису имали своје сталне старатеље. Тиме су се у протеклом периоду у оквиру свог радног места бавили углавном сарадници заинтересовани за одређену грађу. Сада је њихово очување и одржавање права мора за директоре институција и за оне који имају свест о значају ових збирки. У протеклих шест година Музиколошком институту су финансијску помоћ у сређивању, каталогизацији и дигитализацији изузетно вредног Фоноархива пружили Министарство културе Републике Србије и Секретаријат за културу Града Београда.

Са четворо научних радника, четворо истраживача сарадника, а однедавно и двоје приправника, после 2001. године обављана су истраживања у оквиру пројеката: *Традиционално и ново у српској музици* (2001–2005), *Музика на раскршћу – европски и балкански оквири српске музике* (2006–2010). Наслови тема указују на истраживачке поступке у којима је српска музика у својим најразличитијим сегментима сагледавана на основу изворне грађе, али и у ширем интердисциплинарном, регионалном и европском контексту.

Радило се на изворима, али и на теоријским и аналитичким темама. Разматран је феномен музичке писмености код Срба од средњег века до новијег доба, али и улога црквених музичара у друштвеном и културном животу Срба у различитим историјским епохама. На примерима симфонијских и оперских дела наших стваралаца 20. века разматрани су проблеми стилске периодизације, теоријски и аналитички аспекти феномена традиције, модерности и авангарде у музици. Актуелна питања етницитета и колективних идентитета у музици разматрана су кроз стваралаштво српских композитора, али и на ширем простору Балкана. Специфичан случај коезистенције традиционалног и новог у бурном периоду после Другог светског рата повезао је у истраживањима ствараоце сасвим различитих опредељења, од Петра Коњовића и Стевана Христића, до Душана Радића, Василија Мокрањца и Владана Радовановића. Посебна пажња је посвећена историји српске музичке критике, есејистике и музикологије у 19. и првој половини 20. века. Радећи на докторским дисертацијама двоје етномузиколога се посветило етноорганологији: и то епској пракси као процесу комуникације и студији идентитета на примеру гајдашке традиције у Србији. Још једна етномузиколошка докторска дисертација била је посвећена истраживањима међусобне везе вокалне музичке традиције и процеса етногенезе у Доњој Јасеници, једној од централних области Србије.

Издаваштво

У прве две деценије рада Института објављивана су махом дела спољних сарадника. Приложен попис издања, поред књига објављених у издању Института, садржи и монографска дела сарадника писана у оквиру институтских пројеката, а објављена код других издавача (означена су звездицом). У посебним издањима Института нашле су се углавном допуњене и прерађене докторске дисертације сарадника. Значајан број публикација припада „изворима за историју српске музике“ па смо их тако и класификовали, иако није постојала посебна серија под овим називом. Почев од осамдесетих година прошлог века организовани су међународни научни скупови посвећени појединим композиторима, а потом и различитим темама. Први научни скуп у САНУ посвећен једном композитору, организован је поводом 130-годишњице рођења Корнелија Станковића (1981), а последњи поводом 100-годишњице рођења Љубице Марић (2009). Радови са оваквих скупова објављивани су на српском и на другим језицима у посебним тематским зборницима. Поједини зборници су припремани у сарадњи са Одељењем ликовне и музичке уметности САНУ. Од 2001. године Институт издаје и научни часопис *Музикологија*, који је првих пет година уређивала Мелита Милин, а потом Катарина Томашевић.

Постоје такође и звучна издања, а недавно је у сарадњи са РТС–Радио Београдом покренута серија *Пробуђени архив* у којој ће бити објављивани дискови са снимцима дела српских аутора, похрањених у фоноархиву Радио Београда. Као резултат обављене дигитализације Фоноархива покреће се издавање серије дискова са антологијским примерцима изворне народне музике снимане у последњих пола века на просторима некадашње Југославије.

Поред наведених књига и аудио издања, у оквиру рада на поменим пројектима објављене су многобројне студије и лексикографски прилози у угледним домаћим и иностраним публикацијама на српском и многим страним језицима (енглески, француски, немачки, руски, бугарски, мађарски и грчки). Ови наслови налазе се у библиографијама сарадника.

Монографије²⁴

Петар КОЊОВИЋ:²⁵ *Милоје Милојевић композитор и музички писац*, САНУ, Посебна издања ССХХ, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 1, Београд 1954.

²⁴ Наслови које су наши сарадници објавили код других издавача означени су звездицом (*).

- Исти, Монографија Ст. Ст. Мокрањца (непотпуна),²⁶ у серији *Поршрети*, Нолит 1956]
- Владимир С. ЂОРЂЕВИЋ, *Прилози биографском речнику српских музичара*, уред. Петар Коњовић, предговор и редакција С. Ђурић-Клајн, Српска академија наука, Посебна издања, књ. CLXIX, Музиколошки институт, књ. 1, Београд, 1950, 70 стр.
- др Драготин ЦВЕТКО, *Даворин Јенко и његово доба*, уред. П. Коњовић, САН, Посебна издања, књ. ССИ, Музиколошки институт, књ. 4, Београд 1952, 238 стр.
- др Богдан МИЛАНКОВИЋ, *Основи ипјанистичке уметности*, уред. П. Коњовић, ред. и предговор С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, CLXXXII, Музиколошки институт, књ. 8, Београд 1952, 272 стр.
- Војислав ВУЧКОВИЋ: *Избор есеја*, уред. С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. ССXXXIII, Музиколошки институт, књ. 7, Београд 1955, 197 стр.
- др Богдан МИЛАНКОВИЋ, *Виолина, њена историја и конструкција*, уред. С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. ССLX, Музиколошки институт, књ. 8, Београд 1955, 197 стр.
- Светолик ПАШЋАН-КОЈАНОВ, *Историјски развој гудачких инструмената*, уред. С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. ССLXI, Музиколошки институт, књ. 9, Београд 1956, 213 стр.
- Миленко ЖИВКОВИЋ, *Руковети Сп. Ст. Мокрањца*. Аналитичка студија, уред. С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. ССLXXXII, Музиколошки институт, књ. 10, Београд 1957, 136 стр.
- Stana ĐURIĆ-KLAJN: *Razvoj muzičke umetnosti u Srbiji*, у: Andreis • Svetko • Đurić-Klajn, *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Zagreb 1963, 529–709.*²⁷
- Иста, *Музика и музичари. Избор чланака и студија*, Просвета, Београд 1956.²⁸

²⁵ Без обзира на то што је Петар Коњовић био првенствено композитор, оставио је веома значајна дела као музички писац. Две овде наведене монографије написане су у време када је Коњовић осмишљавао и водио рад Музиколошког института, па се оне помињу и у актима Института. Није их објавио у Институту, већ једну у издању Академије наука, а другу код „Нолита“.

²⁶ Потпуна Коњовићева монографија Стевана Мокрањца је она коју је приредила Надежда Мосусова, тада научни сарадник Музиколошког института, а објавила Матица српска 1984. године.

²⁷ Бириличко и енглеско издање ове књиге објављени су у Београду 1971: Стана Ђурић-Клајн, *Историјски развој музичке културе у Србији*, Pro musica, Београд 1971; Stana Đurić-Klajn, *A Survey of Serbian Music through the Ages*. Translated by Nada Ćurčija-Prodanović. Association of composers of Serbia, Belgrade 1972, 200 pp.

²⁸ По одласку у пензију објавила је неколико наслова: *Akordi prošlosti*, Prosveta, Београд 1980; *Млади дани Штевана Мокрањца*, Неготин 1980; *Музички записи*, Београд 1986.

- dr Dragutin GOSTUŠKI: *Vreme umetnosti. Prilog zasnivanju jedne opšte nauke o oblicima*, Muzikološki institut, Posebna izdanja, knj. 14, Prosveta, Beograd 1968, 410 str.*
- Српска музика кроз векове, приредила С. Ђурић-Клајн, Галерија САНУ, књ. 22, Београд 1973.
- Димитрије СТЕФАНОВИЋ: *Стара српска музика – примери појања из XV века*, уред. С. Ђурић-Клајн, Музиколошки институт САНУ, Посебна издања, књ. 15/ I и 15/ II, Београд 1975.
- Драгутин ГОСТУШКИ: *Уметности у недостигању доказа*, Српска књижевна задруга, Савременик, нова серија 16, Београд 1977.*
- Danica PETROVIĆ: *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena*, Muzikološki institut SANU, ured. D. Stefanović, Posebna izdanja, knj.16/ I и II, Beograd 1982.
- Ана МАТОВИЋ: *Бећарац у Војводини (Облици и развој)*, Матица српска, Нови Сад 1997.
- Радмила ПЕТРОВИЋ: *Српска народна музика – песма као израз народног музичког мишљења*, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт, уред. Д. Стефановић, Београд 1989.
- Ирена ГРИЦКАТ, *Златна Ђунђенац 12. III 1898 – 26. VI 1982*, уред. С. Рајичић, САНУ, Посебна издања, књ. DXCIX, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 7, и Музиколошки институт, Београд 1990.
- Мелита МИЛИН: *Традиционално и ново у српској музици после Другог светског рата (1945–1965)*, уред. Д. Стефановић, Музиколошки институт САНУ, Београд 1998.
- Даница ПЕТРОВИЋ: *Хиландарски књишори у православном појању + CD*, уред. Д. Стефановић, Музиколошки институт САНУ, Београд 1999.
- Јелена ЈОВАНОВИЋ: *Старинске свадбене песме и обичаји у Горњој Јасеници (у Шумадији). Сватовски глас и његови облици*, Музиколошки институт САНУ, уред. Д. Петровић, Београд 2002.
- Весна ПЕНО: *Из хиландарске појачке ризнице – Викентије Хиландарац*, + CD, „Артпринт“, Нови Сад, 2003.*
- „ЕЈ, РУДНИЧЕ, ТИ ПЛАНИНО СТАРА“. *Традиционално певање и свирка групе „Црнућанка“ + CD*, приредиле Радмила Петровић и Јелена Јовановић, уред. Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ, Културни центар Горњи Милановац и Вукова задужбина, Београд 2003.
- Даница ПЕТРОВИЋ [коаутори Б. Ђаковић, Т. Марковић]: *Прво београдско певачко друштво – 150 година*, Галерија САНУ, књ. 101, Београд 2004.
- Данка Лајић-МИХАЈЛОВИЋ: *Свадебни обичаји и песме Црногораца у Бачкој*, Институт за музикологију и етномузикологију Црне Горе, Подгорица 2004.*

Катарина ТОМАШЕВИЋ: *На раскришћу Истока и Запада. О дијалогу традиционалног и модерног у српској музици (1918–1941)*, уред. Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ и Матица српска, Београд – Нови Сад 2009.

Мелита МИЛИН, *Љубица Марић, 100 година од рођења: ...шајна / шишина / творење...*, Српска академија наука и уметности (Галерија САНУ бр. 116), Београд, 2009.

Мелита МИЛИН, *Мокрањчев Осмогласник у делима Љубице Марић*, Развитак, 4–5, Зајечар 1979.

Зборници са научних скупова

Корнелије Спанковић и његово доба, Зборник радова са научног скупа одржаног од 27. до 29. октобра 1981. године поводом обележавања 150–годишњице композиторовог рођења, уред. Д. Стефановић, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт, Научни скупови, књ. XXIV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 1, Београд 1985.

Животи и дело Петра Коњовића, Зборник радова са научног скупа одржаног од 25. до 27. октобра 1983. године, поводом 100–годишњице композиторовог рођења, уред. Д. Стефановић, Српска академија наука и уметности и Музиколошки институт, Научни скупови, књ. XLIII, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 2, Београд 1989.

Животи и дело Штевана Христића, Зборник радова са научног скупа одржаног од 19. и 20. октобра 1985. године, поводом 100–годишњице композиторовог рођења, уред. Д. Стефановић, Српска академија наука и уметности Научни скупови, књ. LV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 3, и Музиколошки институт, Београд 1991.

Српска музичка сцена. Зборник радова са научног скупа одржаног од 15. до 18. децембра 1993. године поводом 125–годишњице Народног позоришта. Приредиле А. Матовић, М. Милин, Н. Мосусова и К. Томашевић, уред. Н. Мосусова, Музиколошки институт САНУ, Београд 1995.

Дело и делатности Михаила Вукраговића и Марка Тајчевића. Зборник радова са научног скупа одржаног 13. и 14. децембра 2000, поводом 100–годишњице рођења двојице композитора, уред. Д. Деспих, Српска академија наука и уметности, Научни скупови, књ. CV, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 5, и Музиколошки институт, Београд 2004.

Музички модернизам – нова шумачења, Зборник радова са научног скупа одржаног од 11. до 13 октобра 2007, уред. Д. Деспих и М.

Милин, Српска академија наука и уметности, Научни скупови, књ. СХХИИ, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 6, и Музиколошки институт, Београд 2008.

Простори модернизма: ојус Љубице Марић у контексту музике њеног времена, Зборник радова са научног скупа одржаног од 4. до 7. новембра 2009. године, поводом 100-годишњице рођења композиторке, уред. Д. Деспих, М. Милин, Српска академија наука и уметности, Научни скупови, књ. СХХХ, Одељење ликовне и музичке уметности, књ. 7, и Музиколошки институт, Београд, 2010.

Извори за историју српске музике

Народна музика

Живојин СТАНКОВИЋ, *Народне пјесме у Крајини*, уред. П. Коњовић, писац предговора Коста П. Манојловић, редактор С. Ђурић-Клајн, САН, Посебна издања, књ. CLXXV, Музиколошки институт, књ. 2, Београд 1951.

Миодраг А. ВАСИЉЕВИЋ, *Народне мелодије из Санџака*, уред. П. Коњовић, САН, Посебна издања, књ. CCV, Музиколошки институт, књ. 5, Београд 1953, 351 стр.

Коста П. МАНОЈЛОВИЋ, *Народне мелодије источне Србије*, уред. П. Коњовић, предговор и ред. С. Лазаревић, САН, Посебна издања, књ. ССХИИ, Музиколошки институт, књ. 6, Београд 1953, 215 стр.

Миодраг А. ВАСИЉЕВИЋ, *Народне мелодије Лесковачког краја*, уред. С. Рајичић, САН, Посебна издања, књ. СССХХХ, Музиколошки институт, књ. 11, Београд 1960, 351+16 стр.

Миодраг А. ВАСИЉЕВИЋ, *Народне мелодије Црне Горе*, уред. С. Ђурић-Клајн, Музиколошки институт, Посебна издања, књ. 12, Београд 1965, 450 стр.

Стеван Ст. МОКРАЊАЦ, *Записи народних мелодија*, уред. С. Ђурић-Клајн, Музиколошки институт, Посебна издања, књ. 13, Београд, 1966, 155 стр.

Сава Л. ИЛИЋ, *Музичко наслеђе Срба, Шокаца и Карашеваца у Румунији*, приредила Јелена Јовановић, уред. Д. Петровић, Матица српска, Одељење ликовне и музичке уметности и Музиколошки институт САНУ, Београд 2006.

Црквена музика

Карловачко појање – Србљак сџавио у ноше Бранко Цвејић, факсимил рукописа, приредио Д. Стефановић, издао епископ источно-амерички и канадски др Сава Вуковић, Београд 1971.*

- Карловачко појање – Триод сставио у ноше Бранко Цвејић*, факсимил рукописа, приредио Д. Стефановић, издао епископ источноамерички и канадски др Сава Вуковић, Београд 1971.*
- Карловачко појање – Пенџикостар сставио у ноше Бранко Цвејић*, факсимил рукописа, приредио Д. Стефановић, издао епископ источноамерички и канадски др Сава Вуковић, Београд 1971.*
- Корнелије СТАНКОВИЋ, *Српско народно црквено појање* (Беч 1862, 1863, 1864), репринт издање приредила Д. Петровић, Фототипска издања, САНУ, Матица српска, Народна библиотека Србије, Београд 1995.
- Ненад БАРАЧКИ, *Нојни зборник српског народног црквеног појања по карловачком напеву*, приредила Д. Петровић [*Белешка о аутиору, Поговор*], уред. Епископ шумадјски др Сава, „Каленић“, Музиколошки институт САНУ и Матица српска, Крагујевац 1990.*
- Ненад БАРАЧКИ, *Српско народно црквено појање – Божић, Велики петшак, Ускрс*, приредила Д. Петровић [*о издању*], уред. Епископ шумадјски Сава, Изд. кућа „Каленић“, Крагујевац 2000.*
- Стеван Ст. МОКРАЊАЦ: *Духовна музика, 4: Осмогласник*. у: *Сабрана дела Св. Св. Мокрањца*. Критичко издање са пратећом студијом „Осмогласник у српском појању и мелографском раду Стевана Ст. Мокрањца“, ур. Д. Петровић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1996, XXXIV + сл. 1 + 420 стр.*
- Стеван Ст. МОКРАЊАЦ: *Духовна музика, 5: Ојшће појање*. у: *Сабрана дела Св. Св. Мокрањца*, књ. 8а. Критичко издање са пратећом студијом „Опште, пригодно и празнично појање Стевана Ст. Мокрањца“, ур. Д. Петровић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1998, стр. XLVI + сл. 1 + 346.*
- Стеван Ст. МОКРАЊАЦ: *Духовна музика, 5: Празнично појање*. у: *Сабрана дела Св. Св. Мокрањца*, књ. 8б. Критичко издање са текстовима песама на српском и енглеском језику, ур. Д. Петровић, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд – „Нота“, Књажевац 1998, 446 стр.*
- Православно српско црквено ијеније по старом карловачком начину – за мешовити и мушки лик удесио Тихомир Остојић (1896)*, уредник и аутор уводних студија Д. Петровић, Матица српска и Музиколошки институт САНУ, Београд 2010, 380 стр.

Уметничка музика

- Корнелије Станковић: *Сабрана дела*, књ. 1 – *Клавирска музика*, ур. Д. Петровић [Коприређивач Маријана Кокановић], Музиколошки институт САНУ, Београд – Завод за културу Војводине, Нови Сад 2004, 134 стр.

Корнелије Станковић: *Сабрана дела*, књ. 2 – *Песме за глас и клавир. Световне песме за мушки и мешовити хор*, ур. Д. Петровић, Музиколошки институт САНУ, Београд – Завод за културу Војводине, Нови Сад 2007, 226 стр.*

Миленко Пауновић, *Прва југословенска симфонија – На Лићару*, оркестарска партитура, приредила Биљана Милановић, Матица српска, Одељење за сценске уметности и музику, Нови Сад, 2009. – (XVI, 170 стр.); Предговор/ Foreword, V-XIV.*

Музикологија. Часопис Музиколошког института САНУ

Музикологија. Часопис Музиколошког института САНУ, бр. 1, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Музика између два светска рата“, Београд 2001.

Музикологија, бр. 2, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Преписка међу музичарима“, Београд 2002.

Музикологија, бр. 3, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Музичке миграције“, Београд 2003.

Музикологија, бр. 4, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Утицаји / Интертекстуалност“, Београд 2004.

Музикологија, бр. 5, главни и одговорни уредник М. Милин, тема броја: „Исток и Запад у музици“, Београд 2005.

Музикологија, бр. 6, главни и одговорни уредник К. Томашевић, тема броја: „Традиција – Модернизам – Авангарда – Постмодерна“, Београд 2006.

Музикологија, бр. 7, главни и одговорни уредник К. Томашевић, тема броја: „Музика и идентитет/и“, Београд 2007.

Музикологија, бр. 8, главни и одговорни уредник К. Томашевић, тема броја: „Музика Балкана: традиција, промене, изазови“, Београд 2008.

Музикологија, бр. 9, главни и одговорни уредник К. Томашевић, тема броја: „Музика у контексту градске културе“, Београд 2009.

Музикологија, бр. 10, главни и одговорни уредник Д. Петровић и К. Томашевић, тема броја: „Шест деценија рада Музиколошког института САНУ“, Београд 2010.

Звучна издања

Србљак, примери појања из 15–19. века, са Студијским хором Музиколошког института снимео и приредио Д. Стефановић; мала плоча уз издање *Србљака*, Српске књижевне задруге, Београд 1970.

Спшара духовна музика – Old Church Chant, примери старе духовне музике 15–19. век, long play плоча, са коментарима; са Студиј-

- ским хором Музиколошког института снимео и приредио Д. Стефановић, Београд 1981, 1987.
- Црнућанка*, long play плоча, са коментарима, приредила Радмила Петровић, ПГП, 1984.
- Народна музика Крушевачког краја*, long play плоча, приредила Радмила Петровић ПГП, 1987.
- Певачка и свирачка традиција Горње Јасенице: Шта се чује кроз гору зелену*, CD са коментарима на српском и енглеском, приредила Јелена Јовановић, Београд 2007.
- Идентичности српске музике. Соло песме и дела за клавир*, приредила М. Милин, уредник Д. Стефановић, САНУ и Музиколошки институт САНУ, 2010.
- Пробуђени архив*. Петар Коњовић: *Опере Вилин вео и Сељаци*, уредник Д. Петровић, аутор прилога М. Милин, Музиколошки институт САНУ, РТС – Радио Београд и Завод за уџбенике Београд, CD 1, 2 (2010).
- Пробуђени архив*. Станојло Рајичић: *Симонида и На Липару*, уредник Д. Петровић, аутор прилога К. Томашевић, Музиколошки институт САНУ, РТС – Радио Београд и Завод за уџбенике Београд, CD 1, 2 (2010).

Поред наведених књига и аудио издања, у оквиру рада на поменим пројектима објављене су многобројне студије и лексикографски прилози у угледним домаћим и иностраним публикацијама.

Популаризација науке

Вероватно под утицајем британске музиколошке школе којој је припадао један од првих сарадника Института Коста П. Манојловић, а потом и Димитрије Стефановић, прихваћен је и практичан, а не само кабинетски начин истраживања музичке прошлости. Потреба да се резултати истраживања представе ширем слоју заинтересованих или да се продискутују у интердисциплинаром кругу слушалаца, довела је до низа специфичних активности сарадника Института.

У оквиру Института већ од 1969. године деловао је *Студијски хор*, под управом Димитрија Стефановића, који се првих десет година бавио извођењем једногласне средњовековне хришћанске музике, а потом и извођењем хорских композиција српских, руских и бугарских аутора. Повремено су извођени и мотети и мадригали енглеских мајстора, песме Корнелија Станковића и понека руковет Стевана Мокрањца. Хор је изводио православну духовну музику различитих традиција у време када то није било друштвено прихватљиво и добродошло. Гостовао је у већини европских држава, певао у Кентербериској катедрали, у античком „Одеону“ и модерном „Мегаарону“ у Атини, у бечкој „Прунк“ сали.

У Галерији САНУ до данас су организоване три изложбе посвећене музици: прву је, под називом *Српска музика кроз векове*, на крају свога мандата и поводом 25-годишњице рада Института приредила Стана Ђурић-Клајн (1973); другу је поводом 150-годишњице Првог београдског певачког друштва, најстарије београдске музичке институције, приредила Даница Петровић (2004); а трећу је поводом 100-годишњице рођења композиторке Љубице Марић у организацији Одељења ликовне и музичке уметности САНУ приредила Мелита Милин (2009).²⁹

Драгутин Гостушки је од 1975. до 1978. године у Институту организовао „Сусрете уторком“. Био је то велики број својеврсних трибина посвећених одређеној теми, на којима су учествовали многи значајни интелектуалци тадашњег Београда. Звучно снимљени разговори свакако ће једног дана привући истраживаче интелектуалног и културног живота у Београду седамдесетих година прошлог века.

У сарадњи са Друштвом за неговање традиција и развој Сремских Карловаца, као и са неколико Епархија Српске православне цркве, др Даница Петровић је у протеклих осамнаест година организовала 35 летњих школа црквеног појања „Корнелију у спомен“ у Сремским Карловцима, Тополи, Аранђеловцу, манастиру Јошаница, Нишу, Трстенику, Прокупљу, Сентандреји и Будимпешти.

Етномузиколог Јелена Јовановић већ годинама пева са групом „Моба“, а и подучава групе за изворно народно певање.

Поред тога што су учествовали у многобројним радио и телевизијским емисијама, сарадници су били и реализатори значајног броја телевизијских емисија у оквиру образовног програма Телевизије Београд и Нови Сад:

- Стана Ђурић-Клајн је била консултант за серију емисија РТС-а из историје српске музике.
- Телевизијски филм „*Стара српска музика*“, снимљен у манастиру Старо Нагоричино са Студијским хором Музиколошког института и диригентом Димитријем Стефановићем, редитељ Раде Млађеновић, РТС, 1973.
- Радмила Петровић је била аутор краткометражног филма „*Нашама*“ снимљеног према обичајима у Источној Србији, 1983.
- Драгутин Гостушки, аутор сценарија и водитељ, К. Томашевић – стручни консултант, у серији: *Рађање српске музичке културе*, уредник С. Николајевић, РТС – Образовни програм Телевизије Београд, 1986–1987.

²⁹ Свака од ове три изложбе била је праћена каталогом, тачније пригодном публикацијом о темама или о личности изложбе. Види, стр. 23 и 24 у овом раду.

- Д. Петровић, у емисији *Неумско музичко писмо у европској историји*, 25 минута, 1988. Серија емисија о музичком писму у Образовном програму Телевизије Београд, уредник С. Николајевић.
- *Велика Сеоба и српско појање*, Телевизија Београд, Поводом 300-годишњице Велике сеобе, 1990, 20 минута.
- Серија од четири емисије о историји црквеног појања, припремила Д. Петровић: 1. *Појци и писари у средњовековној српској култури*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, 1994, 30 минута. 2. *Да ли је постојала српска црквена музика за време ошманске владавине?*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, 1994, 30 минута. 3. *Између Византије и Европе – српско појање у 18. веку*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, 1995, 30 минута. 4. *Хорско црквено певање у 19. и 20. веку*, Телевизија Нови Сад, образовни програм, 1995, 30 минута.
- *О раду Музиколошког института САНУ*, РТС, Телевизија Београд 2001, 30 минута.
- *Од сећања ка будућности*, поводом 60-годишњице рада Музиколошког института САНУ, РТС, Други програм, 2006, 30 минута.

Поједини сарадници одржали су небројено много предавања и презентација на домаћим и иностраним универзитетима и трибинама, говорили су за најразличитију публику, за странце, али и за многобројне наше људе у Европи и Америци.

Организациона структура

Институт је у својој полувековној историји био наизменично јединица Српске академије наука и уметности и самостална институција, али у оба случаја са самосталним финансирањем од стране ресорног Министарства.

Основан 1947/48. године, свакако је морао да осети повремену репресију тадашњих власти. Године 1950. научни истраживачи су добили законску обавезу да полажу стручни испит за положај асистента института САНУ, који је поред стручног дела садржао и предмете са идеолошком основом.³⁰ Марта 1958. године Институт је од стране Српске академије наука и уметности проглашен за научну установу (решење бр. 970/1). Организационе прилике су поново

³⁰ Тај део испита обухватао је следеће предмете: 1. Историја НОБ-е, 2. Устав и законодавство, 3. Службено законодавство, 4. Привредни план и 5. Привредни систем СФРЈ. Упор. *Наредба о полагању стручног испита за звање асистента института Српске академије наука*, Скупови пленума Председништва Српске академије наука, Годишњак, Српска академија наука, LVII, Београд 1950, 72–73.

промењене 1961. године, када је на основу Закона о организацији научног рада (чл. 13 и 14) и Закона о Српској академији наука и уметности (чл. 34, став 2), Извршно веће Народне скупштине Републике Србије донело нову уредбу о оснивању Института. Овом уредбом Институт је добио статус правног лица.

После десет година (1971), одлуком Скупштине Српске академије наука и уметности (бр. 2104/13), Институт поново постаје научна јединица у саставу САНУ. Комисија за културно-историјске науке Републичке заједнице за научни рад, на основу поднете документације, донела је 1973. године решење (бр. 1587/1) којим се утврђује да Музиколошки институт у Београду испуњава услове за стицање својства научне јединице САНУ. Од тада је Институт научна јединица САНУ, са својим жирорачуном и финансирањем од стране Републичког Министарства за науку. Исти статус Института наставља се и после 2000. године.

Политичке промене у друштву доносе најчешће неизвесност за буџетске институције, међу којима су и научни институти. Године 2001. постојала је дилема да ли институти изван Универзитета треба да наставе рад? Посебан проблем били су институти са малим бројем истраживача. Чини се ипак, да је преовладао разум, угледање на решавање сличних питања у региону и најзад, били су ту и постигнуте научни резултати, објављене књиге и сакупљене збирке, уз изузетно скромна улагања из државног буџета.

Најновији статус у оквиру Српске академије наука и уметности утврђен је Законом о научном раду (2010), Статутом САНУ (2010) и Статутом Музиколошког института усвојеним 29. септембра 2010. године. Не треба ни помињати да је свака промена статуса Института захтевала многобројне административне активности, ангажовање руководиоца и најзад плаћање правних саветника. Суштинских промена није било, а ентузијазам истраживача је, судећи по резултатима, био ипак изнад турбулентних прилика у којима се код нас континуирано живи.

Зависно од одредница актуелног закона и статута Института мењали су се и директори. Прва тројица директора Института били су композитори, чланови САНУ: Петар Коњовић (1948–1954), Стеван Христић (1955–1958) и Станојло Рајичић (1958–1962). Развој музикологије као струке, а потом и промене у Закону о научном раду и у Статутима Академије и Института, отварају могућност да научни сарадници запослени у Институту у највишим научним звањима могу бити бирани за директоре Института. Почев од 1962. године смењују се сарадници Института: музиколог проф. Стана Ђурић-Клајн (1962–1973), музиколог и композитор др Драгутин Госушки (1974–1979), в. д. директора етномузиколог Радмила Петровић (1979), музиколог, академик Димитрије Стефановић (1979–2000), музиколог др Даница

Петровић (2001–2010), директор, в. д. директора у периоду чекања новог Закона о САНУ, а потом поново директор од 2. децембра 2010.

Поред директора, управна тела Института су: Управни одбор и Научно веће. Било је периода када Институт није имао право на формирање свог Научног већа, па је то значило да су избори у научна звања морали да буду спровођени преко научних већа факултета или других већих института, што је отежавало процедуру и представљало додатно финансијско оптерећење. Поред сарадника Института у овим телима су редовно били представници одељења Српске академије наука и уметности. Из Одељења ликовне и музичке уметности смењивали су се академици: Љубица Марић, Душан Радић, Властимир Перичић, Енрико Јосиф, Дејан Деспић. Из Одељења историјских наука дугогодишњи члан Управног одбора био је академик Дејан Медаковић, а до недавно академик Гојко Суботић. Академик Димитрије Стефановић, члан Одељења друштвених наука, једини музиколог члан САНУ, одласком у пензију као сарадник Института, постао је члан Управног одбора. Према одредбама новог закона о САНУ и институтима као јединицама САНУ, једног члана Управног одбора именује и Министарство науке Републике Србије, а то је у овом мандату пијаниста Александар Сердар, редовни професор Факултета Музичке уметности, Београд. Двојица актуелних чланова Управног одбора, представника САНУ, у овом мандату су академик Димитрије Стефановић, председник, и академик Дејан Деспић. Сви досадашњи и активни чланови Управних одбора Института добронамерно су подржавали рад Института, рецензирали публикације, помагали низ активности, писали препоруке за учествовање на конкурсима за финансирање додатних пројеката (научни скупови, публикације, изложбе, дигитализација фондова).

У протеклих шест деценија изузетно је мали број службеника помагао научним сарадницима. Финансије од 1969. године до данас води Десанка Димић. Две административне службенице су радиле у прошлости,³¹ а сада административни секретар Марија Хаук. Курирске послове и одржавање просторија обављала је иста, али стално запослена особа.³² Данас то ради само повремено ангажован радник.

Сарадња са институцијама и појединцима

Музиколошки институт је од самог почетка рада успостављао сарадњу са сродним институцијама у земљи и иностранству. Донације из иностранства у многоме су помогле формирање библиотечног фонда, посебно у првим деценијама рада. Књига гостију је установљена јуна 1959. године. Међу првим гостима била је др Ана Чекановска, етному-

³¹ Иванка Тодоровић (1964–1968) и Мирјана Вучковић (1977–2005).

³² Иванка Коњевић (1960–1975) и Аница Травица (1976–1997).

зиколог из Пољске, са којом је и касније настављена сарадња. Први гости Института били су из Велике Британије и САД, потом из Пољске, Белгије, Холандије, Јапана, Данске, Француске и са Цејлона. Нижу се потом гости из СССР-а, Бугарске, Аустрије, Израела, Индије, Италије, Чехословачке, Грчке, Мађарске, Шведске, Румуније, Канаде, Аустралије. Поједини гости, најчешће универзитетски професори, држали су у Институту предавања, поједини су долазили да чују нешто о српској музици, распитају се о постојећим фондовима и библиотеци, касније су то били и учесници у Београду орагизованих међународних конференција. Институт су некада посећивали и представници појединих амбасада, долазили су и уметници који су концертирали у Београду, па им је једна од тачака у Београду био и Институт. Тешко је из тог низа познатих и непознатих имена издвојити најзанимљивије и најзначајније. Ипак, поменућемо најпознатије *музикологе* – Егон Велес, Зофија Лиса, Николас Слонимски, Иван Мартинов, Иван Гарднер, Венелин Крстев, Татјана Владишевскаја, Бојан Бујић, Дујка Смоје, Драготин Цветко, Јиржи Вислоужил, Ладислав Шабан, Кристијан Ханик, Елена Гордина, Алексеј Кандински, Нина Герасимова-Персидска, Титус Моисеску, Барбу Букур, Димитрије Кономос, Агапија Баларева; *композиторе* – Бенџамин Бритн, Дмитриј Шостаковича, Кшиштоф Пендерецки; *истраживаче традиционалне музике, слависте, теологе* – Алберт Лорд, Лајонел Баден, Виктор Гусев, Рајна Кацарова, Стефан Џуцев, Џин Џенкинс, Изалиј Земцовски, Валтер Колар, Барбара Кредер, Никита Толстој, Ана Пенингтон, Антониос Тахиаос, Кариофилис Мицотакис, Елена Коцева, Бирте Треруп, Иван Дујчев, епископ Сава шумадијски... Нажалост, многобројни гости нису се уписали у постојећу књигу, па су њихове посете препуштене несигурним сећањима сарадника. Деведесете године биле су готово без долазака са стране. Углавном су то били пријатељи који без обзира на прилике и неприлике нису престајали да долазе у Србију (Кетрин Мери Макроберт, Давид Такено...). После 2000. године међу најзначајнијим гостима и предавачима били су: Ричард Тараскин, Филип Болман, Макс Педисон, Џим Самсон, Барбара Боиситс, Корнелија Сабо-Кнотик, Лубомир Тилнер, Јитка Бајгарова, Здравко Блажековић, Ана Барањи.

Сарадници су појединачно активни у одељењима и управним телима Матице српске, Вукове задужбине, сарађују са Музејом и Библиотеком града Београда, Југоконцертом, Етномузиколошким и Музиколошким друштвом Србије, Удружењем композитора, Институтима САНУ, Институтом за књижевност и уметност, Архивом Београда, Архивом Србије, Народном библиотеком. У некадашњој Југославији постојала је жива сарадња са сродним институцијама у другим југословенским републикама. Део те сарадње је поново оживео у оквиру региона. Постојала је и повремено се активира сарадња са појединим епархијама Српске православне цркве. Преко билатералне сарадње САНУ постоје заједнички пројекти са Академијама наука Аустријске, Мађар-

ске и Чешке. Сарадници су водили и воде заједничке пројекте са колегама са Универзитета у Грчкој и Немачкој. Сарадња постоји са нашим националним савезима у Мађарској и Румунији, али и са центрима, појединцима, певачким друштвима, диригентима и руководиоцима певачких група у европским земљама, САД и Аустралији.

Поједини сарадници Института су до сада по позиву, са трећиним радног времена, радили у оквиру редовне, последипломске и докторске наставе на Факултету музичке уметности у Београду (Н. Мосусова), Академији уметности у Новом Саду (Д. Петровић, К. Томашевић), Филолошко–уметничком факултету у Нишу (М. Милин), Музичкој академији у Источном Сарајеву (Д. Петровић), Академији лепих уметности (В. Пено).

Данас, наш главни финансијер – Министарство науке Републике Србије, вреднује првенствено штампане радове, посебно оне објављене у одређеној категорији часописа, што није увек адекватан избор, посебно у хуманистичким наукама. Прагматични истраживачи удовољавају постављеним захтевима не осврћући се на потребе струке. Питамо се зато, да ли ће то у будућности довести до гашења многобројних драгоцених активности, које су у протеклим деценијама донеле вредне резултате на пољу редовне и перманентне едукације, у културном животу града и регије, у међународној сарадњи, везама са нашом дијаспором, на пољу сакупљања, заштите, али и афирмације наше материјалне и нематеријалне културне баштине?

UDC 061.6:78.072](497.11)(091)

DOI: 10.2298/MUZ1010011P

Danica Petrović

INSTITUTE OF MUSICOLOGY,
SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
(1948–2010)*

Abstract: The article gives an overview of the early days of the Institute, then proceeds to explain the development of the research projects, the further education of research members of the Institute and finally the results of the Institute's work in various fields: research, publishing, building of archival collections, popularisation of research. We also learn about the various organisational changes that have taken place over the last decades and the developed collaboration with other institutions. The article also provides information about well known musicologists, ethnomusicologists, slavists and composers who worked with and visited the Institute.

Keywords: musicology, Serbia, Balkans, musicological institutions, Serbian Academy of Sciences, Serbian music, sources for history of Serbian music.

In 1947 composer Petar Konjović, a newly elected member of the Serbian Academy of Sciences and Arts, had already started the initiative to found an Institute of Musicology. He was stimulated to act by the new law which, following a Soviet model, allowed the Academy of Sciences as the highest academic institution to establish research institutes. Konjović belonged to the Central European cultural milieu: he was a student in Prague and had been a member of the Czech Academy of Sciences and Arts since 1937, and was one of the people who worked most fervently to set up a department of the history of Music at Belgrade Music Academy (1948).¹ His idea was that church music should also be a subject of study at the new department, although in the current circumstances this was not possible.

* This text is the result of work on the project *Muzika na raskršću – srpski, balkanski i evropski okviri* [Music at the crossroads – Serbian, Balkan, and European contexts] No. 147033, financed by the Ministry of Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

¹ In his memoirs (which were never published) Kosta Manojlović also mentioned the idea of establishing the Institute of Musicology at the Music Academy, even before the Music History Department was founded. Nadežda Mosusova, 'Stana Đurić-Klajn i Muzikološki institut Srpske akademije nauka i umetnosti', in *Stana Đurić-Klajn i srpska muzikologija. Povodom stogodišnjice rođenja Stane Đurić-Klajn (1908–1986)* (Belgrade, Muzikološko društvo Srbije, 2010), pp. 151–159, esp. 152. However, one should keep in mind that Manojlović came into conflict with the new regime fairly quickly, and was sent into retirement on 25 Nov 1946. Thus he was deprived of any opportunity to work at the Music Academy, while even his place in the society became difficult.

On one hand he was a visionary who saw the future of music as art as the spread of knowledge about music as a historical and cultural phenomenon. The pragmatic in him was also anxious about the new regime, and concerned about its political and ideological pressure. He saw the need to provide a refuge for the musicians who had already come into conflict with the new state, such as Kosta P. Manojlović, or those who could potentially get into that sort of a situation. In his *Memoirs* Manojlović expressed certain reservations about Konjović and accused him of a lack of support in a difficult situation. However looking at the events from a historical distance we can say that Konjović acted constructively and rationally, and with consideration for both institutions and individuals. And he even made sure that Manojlović was not left on the street.² On the other hand there was a need to promote and support preservation and conservation of the musical heritage, both traditional – folk and church music, and artistic music.

It is our guess that already during his time in Prague Konjović recognised the importance of musicology as a new and prospective discipline in historical and cultural studies. Immediately after the war he used the opportunity to support the musicological research, at that time almost non-existent in the Balkans. The formal founder of the institute of Musicology in Belgrade was the Serbian Academy of Sciences and Arts and the Ministry of Science and Culture of the Republic of Serbia. The way the Institute was to operate was established through the Law of the Serbian Academy of Sciences and special regulations for its institutions. At the 7th meeting of the Institute Commission (21 November 1947) Konjović was elected the director of the Institute of Musicology. Five months later (22 March 1947) he was also elected the secretary of the newly established department of Arts and Music of the Serbian Academy of Sciences. At the beginning of 1948 Konjović travelled to several Central European cities (Budapest, Vienna, Bratislava, Brno, Prague and Bucharest) to learn about the similar institutes which already existed in these places.³

At the first meeting of the members of the Institute of Musicology held on 16 December 1948 it was decided to start with the work immediately. The first director of the Institute was Petar Konjović, while the members of the Institute's research council were professors of the Music

² A few months after Manojlović's death Konjović proposed to the Presidency of the Academy of Sciences to post-humously reward him for the exceptional work he had done, and which possibly contributed to his early death. The financial award was given to the family. *Skupovi plenuma Predsedništva Srpske akademije nauka. I skup održan 1. marta 1950. godine*, Godišnjak, Srpska akademija nauka, LVII (Belgrade, 1950), 72.

³ Profesor Stana Đurić-Klajn, director of the Institute of musicology, 'mentions the commemorative collection in memory of the deceased academic Petar Konjović', in: *Spomenica preminulom akademiku Petru Konjoviću*, SANU, Posebna izdanja, vol. CDXLVII, Spomenica, vol. 53 (Belgrade, 1971), 37–40.

Academy and well known musicians, mostly composers: Stevan Hristić, Kosta Manojlović, Milenko Živković, Mihailo Vukdragović, Predrag Milošević, Branko Dragutinović, Oskar Danon. There were no specialised musicologists and ethnomusicologists at Serbia at that time.⁴ Next to Konjović the first permanent research member of the Institute was Stana Djurić-Klajn (1949), pianist, and at the time already established music critic, and the chief editor of the journals *Zvuk* (1932–36 and 1955–65) and *Muzički glasnik* (1938–41),⁵ and the composer, conductor and music critic Kosta P. Manojlović, retired professor of the Music Academy. Stana Djurić-Klajn's memories of the institute's first days give a vivid image: 'The building in which we are today ([Knez Mihailova 35], D.P.) was then in the phase of reconstruction, walls were being pulled down and built everywhere. The institute of Musicology was temporarily moved into a small, dark room on the first floor, to which director Konjović invited two existing members (Kosta Manojlović and myself) for a meeting about future work. When we came for the next meeting, Manojlović had already hung up on the wall of the little room, which had only one little table and two chairs, a portrait of Stevan Mokranjac and next to it a white piece of paper on which it said 'Tres faciunt collegium'.⁶

During the first twenty-five years Stana Djurić-Klajn bore the brunt of much of both academic and managerial work: She wrote the first history of the Serbian music, initiated and organised an active and extensive collection of the material for the archives and the library, and was the director of the Institute from 1962 to 1974. The crown of her long work at the Institute was the celebration of the Institute's 25th anniversary in 1973,⁷ and the exhibition 'Serbian Music through centuries' in the Gallery of the Serbian Academy of Sciences, which was accompanied by a bilingual (Serbian–French) catalogue with contributions from all of the Institute's members.⁸

By 1950 the Institute had acquired another member: Milica Ilijin, ethno-choreographer and at that time the folklore adviser at the Yugoslav Ministry of Science and Culture.⁹ From the very beginning the Insti-

⁴ Dr Miloje Milojević (1884–1946), our first musician with a Ph.D., died already in 1946, while Dr. Vojislav Vučković (1910–1942), who also held a Ph.D. from the University of Prague, had died before the end of the war.

⁵ Roksanda Pejović, 'Muzikolog Stana Đurić-Klajn. Istoriografska, esejistička i kritičarska delatnost', D. Stefanović (ed.), (Belgrade, SANU, Muzikološki institut, Udruženje kompozitora Srbije, 1994); *Stana Đurić-Klajn i srpska muzikologija. Povodom stogodišnjice rođenja Stane Đurić-Klajn (1908–1986)*, Belgrade, Muzikološko društvo Srbije, 2010.

⁶ See footnote 3, p. 36.

⁷ Unfortunately the text about the Institute she wrote for this occasion and read at the celebration has not been preserved.

⁸ *Srpska muzika kroz vekove* [La musique serbe à travers les siècles], Stana Đurić-Klajn (ed.), Galerija SANU, vol. 22, (Belgrade, 1973).

⁹ The Institute acquired a part of the legacy of the Janković Sisters which contained the materials relevant for the research of folk dancing.

tute gave a number of scholarships,¹⁰ although their number declined rapidly during the 1950s. One of the reasons was that some of the bright young scholars went abroad to study and did not return: Miloš Velimirović (1923–2008) had a successful academic career in the US primarily as a Byzantinist and an expert on Russian music;¹¹ Stojan Lazarević studied at the universities in Princeton and Chicago, but he had only a modest academic career.¹²

Both during these first years and later Konjović's close colleague was a young Slovenian musicologist, also a Prague student, Slovenian Dragotin Cvetko.¹³ Cvetko would soon become an external member of the Institute, working on the book about Davorin Jenko.¹⁴ Other external members of the institute were professor Bogdan Milanković, who was working on the books about the basics of pianism and about violin and its history,¹⁵ and ethnomusicologist Miodrag Vasiljević, who was doing extensive field work in various regions of eastern Serbia. The Institute published three volumes of Vasiljević folk music collections, which also contained his important studies about the musical characteristics of the collected folk melodies.¹⁶ Konjović also employed several research officers at the Institute: one of them was Stevan Klokić (1869–1952), long term member of the First Belgrade Singing Society, who worked on compiling a catalogue of folk melodies; the other one was a retired teacher and church singer Lazar Lera (1885–1966), who was to work on collecting and studying church chant.¹⁷

¹⁰ Stojan Lazarević was a research assistant for folklore studies from 1950.

¹¹ Irina Lozovaja, Miloš Velimirović, in: *Pravoslavnaia enciklopedia*, Cerkovno-nauchnii centr "Pravoslavnaia enciklopedia", vol. 7, (Moscow, 2004), 527–529; Aleksandar Vasić, 'Premino Miloš Velimirović', *Politika*, 20. V 2008, 16; Vesna Peno, 'Miloš Velimirović (1922–2008) – In Memoriam', *Muzikologija*, 8, Beograd 2008, 329–334.

¹² See, *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. Allgemeine Enzyklopädie der Musik, Vol. 8, (GmbH – München – Kassel – Basel – London 1989), 400–1; Mrs. Stojan V. Lazarevic, 'Dr. Stojan V. Lazarevic: Modern Scholar of Ancient Manuscripts', *Serb World USA*, Tucson (Arizona), September – October 1991, Vol. VIII, No. 1, 20–23.

¹³ *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*. Allgemeine Enzyklopädie der Musik, Vol. 8, GmbH – München – Kassel – Basel – London 1989, 400–401; Mrs. Stojan V. Lazarević, *Dr. Stojan V. Lazarević: Modern Scholar of Ancient Manuscripts*, *Serb World USA*, Tucson (Arizona), September – October 1991, Vol. VIII, No. 1, 20–23.

¹⁴ Katarina Bedina, *Povprečen nisem hotel biti. Korespondenca med akademikoma Dragotinom Cvetkom in Petrom Konjovičem (1949–1968)*, (Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, 2007).

¹⁵ See the list of publications, p. 46; Thirty years later, when Cvetko was involved in founding the Institute of Musicology at the Slovenian Academy of Sciences and Arts in Ljubljana, he sent his young colleague, Juraj Snoje, to Belgrade for consultation.

¹⁶ See the list of publications, p. 46.

¹⁷ See the list of publications, p. 49–50.

¹⁸ Minutes of the committee meeting of the Institute of Musicology, 1 Feb 1949 and the annual report for 1957.

The next generation of young scholars had opportunities to spend various periods of time studying or doing research abroad, but they all came back to the Institute: Dragutin Gostuški (Paris, 1955); Dimitrije Stefanović who obtained both his master's and his doctorate from the University of Oxford (1959–1960; 1963–1967), and Radmila Petrović (Wesleyans University, Middletown, USA, 1965/66). These young scholars were the first generation of research orientated musicologists and ethnomusicologists, who to follow international trends of the development of these young disciplines. This group was joined in 1959 by Nadežda Mosusova who had already as a student helped Petar Konjović to edit his music and organise manuscripts, and then spent several decades studying his life and work.

Konjović and this first group of scholars worked mostly on the general questions regarding the study of Serbian music and its place within the framework of Serbian culture. They started with the work on protecting the Serbian musical heritage, in order to provide the new Institute with collections of certain research materials: library, scores, recordings' of folk and church music. The best example of how crucial and necessary this work on collecting music material and artefacts was, is the story of the archives of 'Stanković' Music Society. The Ministry of Education intended to give the archival and music material from the Society's collection to the Institute, but not the collection of music instruments because 'it intended to open a Museum of Music'.¹⁸ Today we hardly know anything about these instruments, while a Museum of Music is not even on anybody's agenda any more. We hope that once the Museum of the city of Belgrade moves into its new home in Resavska street there will also be a space for a music department, something we have been dreaming of for a long time.

During those first years lots of effort was also put into acquiring the manuscript legacies of various Serbian composer, most of which were in private possession. The need to catalogue archives and manuscript scores collections of music and singing societies was identified. Future work on lexicography was also discussed. Preparatory work on Stevan Mokranjac's complete works was initiated, and plans were made to study the manuscripts of Kornelije Stanković, with the idea of eventually being able to publish results. Unfortunately Kosta Manojlović had worked on Mokranjac's work for less than a year when he died suddenly on 2 November 1949.¹⁹ Kornelije Stanković's manuscripts (no. 7888, Historical Collection of the Archives of the Serbian Academy of Sciences) were examined by Petar Bingulac, theologian, lawyer and musician.²⁰ He wrote a

¹⁸ Minutes of the committee meeting of the Institute of Musicology, 18 March 1949.

¹⁹ *The Complete Works of Stevan St. Mokranjac* in ten volumes were published by 'Zavod za udžbenike', Belgrade and 'Nota', Knjaževac, 1994–1999.

²⁰ For the detailed account of attemptst to publish the works of Kornelije Stanković see Mirka Pavlović, 'Zaostavština Kornelija Stankovića', in: D. Stefanović (ed.), *Kornelije*

detailed report about his work, signed it as an external member and sent it to the 'Governing Committee of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Science' on 10 December 1956.²¹ From this report we see that Bingulac had done a very thorough job, even quoting the opinions of his predecessors, Stevan St. Mokranjac and Stevan Hristić, to stress the importance of Stanković's manuscripts. Two years later he wrote again to the same committee: 'As I have finished all the preparatory work on the manuscripts of Kornelije Stanković, and the manuscripts can be printed right now, I am writing this report to state the principles of the edition which I intend to follow'.²² Today it is easy to see that Bingulac had a totally unrealistic picture about the complexity of this work. The work on publishing the Complete works of Kornelije Stanković has started again in 2003, and it is difficult to predict the exact collation date for this voluminous and complex work.²³ However after more than a century of failed attempts, it seems that the publication of this large manuscript collection is in sight.

From the first discussion about the work of the newly founded Institute it became apparent that it would be necessary to create several departments or projects. The first suggested plan of activities reveals clearly both the social demands of the society, and the inexperience of those who proposed it, who although full of good will had very little practical experience in such matters. It seems that they were not really able to envisage how many well trained researchers, team leaders and time they would need, to obtain the first concrete results. This is probably why they suggested so boldly such a very wide and diverse range of topics.

Stanković i njegovo doba. Zbornik radova sa naučnog skupa održanog od 27. do 29. oktobra 1981, povodom obeležavanja 150-godišnjice kompozitorovog rođenja, SANU i Muzikološki institut, naučni skupovi vol. XXIV, Odeljenje likovne i muzičke umetnosti vol. 1, (Belgrade, 1985), 147-70.

²¹ See unclassified documents of the Institute of Musicology, SASA.

²² The same.

²³ Two volumes of Stanković's works have been published, see pp. below p. 51. The first part of his *Octoechos (tones 1-4)* is in print. Other titles will include: *Octoechos (2nd part, tones 5-8)*, *General Chant*, *Festal Chant* and *The collection of unison church chant*. All the material for these books has been copied from the manuscript, and should now be edited and prepared for publishing.

The minutes of the meeting of the Council of the Institute of Musicology held on 22 January 1949 at 5p.m.

Present: Konjović, Manojlović, Živković, Vukdragović, Milošević, Dragutinović and Klajn. Absent: Hristić and Danon.

THE FIRST PLAN OF ACTIVITIES OF THE INSTITUTE OF
MUSICOLOGY FOR 1949; PROPOSED BY DIRECTOR PETAR KONJOVIĆ

I Unit for organisation of research in musicology

1. Create a list of places and people with whom it would be necessary to get in contact in order to start the collection of material needed for the work of the Institute
2. Collect as much information as possible about the work of similar institutions in the country and abroad.
3. Organise a series of lectures and discussions in Belgrade with a wide circle of colleagues about the aims and tasks of the Institute

II Folklore unit

1. Achieve the basic clear principles about research method
2. Create a catalogue of folk melodies.
3. Compile bibliographies.
4. Supplement and revise existing works on folklore.
5. Collect material and organise field work.

III Archival unit

1. Collect archives of Belgrade singing societies
2. Collect material for bibliographies.
3. Work on transferring manuscript collections of some Serbian composer to the care of the Institute.

IV Editorial unit

1. The question of textbooks
2. Activities in music institutions.
3. general music issues; critic, analysis and classification of works which had been assessed.
4. Publication of representative works of our composers (Yugoslav/Serbian – treba napomena) with commentaries.

V Library

1. Start work on the Dictionary of Music terminology; library; lexicographical work.

As the plan of activities was accepted K. P. Manojlović reported on the condition of documents in the State Archives, and Stana Djurić-Klajn reported on the condition of the archives of 'Stanković' Singing Society and 'South Slavonic Singing Council'.

The letters from the following institutions and people were read: Presidency of the Serbian Academy of Sciences and Arts, Music Academy, Department for Continuing Education of the ministry of Education, Kosta Travanj.

Secretary: S. Klajn

Director: Petar Konjović

This wide plan of activities was the framework within which three basic fields of research were established during the following decade. These basic fields of research are still the basis of the current research projects and topics:

1. History of Serbian music (from the Middle Ages until the end of the 19th century)
2. Contemporary Serbian music and current musicological questions
3. Serbian Folk Music.

Individual research topics were created within these three broad areas. Depending on their research topics and methodology the members of the Institute have done various types of field work, prepared source editions, written monographs or shorter studies, articles and dictionary and encyclopaedia entries for various publication in the county and abroad. Thus, parallel to the research and the development of several research projects, over the years the Institute has also acquired a specialised library, archive with manuscripts and old printed scores, composers' legacies, phonoarchive, a collection of photographs (of composers, artists, various opera and other performances, as well as a collection of photographs and microfilms of Greek, Russian and Serbian neumatic manuscripts). Some of the Institute's research members were also well known music critics. However, the idea that musicology is a young discipline and that it should not be developed too quickly explains why by 2008, when the Institute celebrated its 60th anniversary, it had only had sixteen research members.

Such a small number of researchers, spread over several research areas, could only concentrate on individual, single topics. Despite this important results were achieved, some even of international significance. The most important achievements have been: the publication of the first history of Serbian music, work on deciphering medieval music notation which moved the beginning of the history of Serbian music from the early 19th century to the late 14th century, our first comparative aesthetics of arts with the emphasise on music, preliminary research on the social and historical circumstances of the Serbs in the 18th century and their impact on the developments in music, research on the works of Serbian composers written since the mid-19th century and their place and importance in the wider Balkan and European context, first steps in a new research approach to traditional music, and various editions of sources for the history of Serbian music. About the research interests and achievements of individual researches you can read more in their biographies and bibliographies.

Former Members of the Institute	Years at the Insitute
• Stana Djurić-Klajn, musicologist	1949–1974.
• Dragutin Gostuški, Ph.D., musicologist and composer	1952–1988.
• Milica Ilijin, ethnochoreographer	1950–1977.
• Radmila Petrović, Ph.D., ethnomusicologist	1958–1983.
• Dimitrije Stefanović, D.Phil., musicologist (member of the SASA)	1958–2000.
• Nadežda Mosusova, Ph.D., musicologist and composer	1959–1994.
• Ana Matović, M.A., ethnomusicologist	1972–2001.

Current Research Members	Since:
• Danica Petrović, Ph.D., musicologist	1970.
• Melita Milin, Ph.D., musicologist	1978.
• Katarina Tomašević, Ph.D., musicologist	1986.
• Jelena Jovanović, Ph.D., ethnomusicologist	1992.
• Vesna Peno, Ph.D., musicologist	1999.
• Danka Lajić–Mihajlović, Ph.D., ethnomusicologist	2002.
• Biljana Milanović, M.A., musicologist	1993.
• Aleksandar Vasić, M.A., musicologist	1994.
• Rastko Jakovljević, M.A., ethnomusicologist	2008.
• Nataša Marjanović, musicologist	2010.

Until 2000 the research of all the members of the Institute was a part of one general project: 'Musicological and ethnomusicological research'. Within this framework there existed the three already mentioned sub-projects and a number of various topics of research. From 2001 at the demand of the Ministry of Science, the main financing body of the Institute, the research project topics were made more concrete, and more

detailed individual research topics were also specified. Under these new conditions only the work done on the research project is taken into account. That is to say the researchers have been encouraged to concentrate only on the individual research projects, while the institution has remained without any financial support, and has lost importance both for the Ministry and for the researchers (especially young). Many of the archival collections, especially in the institutes with a small number of members, have never had a single person in charge of them. During the past decades it was mostly the researchers interested in specific material who took care of and worked on specific collection as a part of their regular duties. Now, the upkeep and preservation of such collections are turning into a nightmare for the directors of the institutes and those who realise the importance of the archives. Over the last six years the Institute of Musicology has received important financial help from the Ministry of Culture of the Republic of Serbia and the Department for Culture of the City of Belgrade for the organisation, catalogisation and digitalisation of our important phonoarchive.

Since 2001 four full time researchers, four external researchers and two research assistants have been working on the projects: 'Traditional and New in the Serbian Music' (2001–2005); 'Music at the Crossroads – European and Balkan context of the Serbian Music' (2006–2010). The titles point to the new research approaches, through which the various facets of the Serbian Music are studied on the basis of the archival materials but in a wider interdisciplinary, regional and European contexts.

Significant work has been done not only on studying the source materials, but also on theoretical and analytical topics. Some of the examples of the topics covered are: The phenomenon of the music literacy among the Serbs from the Middle Ages until present times; The role of church musicians in the social and cultural life of the Serbs through various periods; The questions of stylistic periodisation, theoretical and analytical aspects of tradition, modernity and avant-garde in music on the examples of the symphonic and operatic works of 20th century Serbian composers; Current questions of ethnicity and collective identity in music seen both through the works of Serbian composers and in the wider Balkan context. Coexistence of traditional and new in the turbulent period following the Second World War pushed researchers to study together composers who otherwise had little in common (from Petar Konjović and Stevan Hristić to Dušan Radić, Vasilije Mokranjac and Vladan Radovanović). Special attention has been paid to the study of the history of Serbian music critics in the 19th and the first half of the 20th centuries. In their doctoral dissertations two ethnomusicologists explored ornitology, one through her work on the epic tradition as a process of communication, and the other through the example of the bagpipe tradition in Serbia. Another ethnomusicological doctoral thesis

dealt with the ties of vocal music tradition and ethnogenesis in one of the regions of central Serbia (Donja Jasenica).

Publications

During its first two decades the Institute published mostly the works of its external members. The list of publications here gives not only the books published by the Institute, but also the works done within the Institute's projects but published by other institutions (marked by an asterisk), and music editions which are listed separately under the 'Sources for History of Serbian Music'. The Institute's special edition contains mostly published versions of doctoral dissertations of the research members. An important number of publications are editions of sources for history of Serbian music, and we have listed them separately under this title, although this was never an official series. From the 1980s the Institute organised a number of conferences dedicated both to individual composers and various topics. The first international conference at the Serbian Academy of Sciences dedicated to a composer was held to mark the 150th anniversary of birth of Kornelije Stanković (1981), and the most recent one marked the 100th anniversary of the birth of Ljubica Marić (2009). The papers presented at these and similar conferences have been published in Serbian and other languages in special conference volumes. Some of these collections of articles were prepared in collaboration with the departments for Arts and Music of the Serbian Academy of Sciences. Since 2001 the Institute has published a journal, *Muzikologija*, whose editor was Melita Milin (until 2006) and now is Katarina Tomašević.

Over the years the Institute has also published some recordings of Serbian music (LPs and CDs), and most recently an edition 'Awakened Archives' has been started in cooperation with the Serbian National Television (RTS) and Radio 'Belgrade'. The aim of the edition is to publish the recordings of performances of music by Serbian composers which have been preserved in the collections of Radio 'Belgrade'. As a result of the recent complete digitalisation of the Institute's phonoarchive we are also able to start another edition which would contain anthological examples of folk music recorded in various regions of former Yugoslavia over the last fifty years.

Apart from the already mentioned books and recordings the members of the Institute have published over the years numerous studies, papers and encyclopaedic articles in Serbian and international journals and publications, both in Serbian and in foreign languages (English, French, German, Russian, Bulgarian, Hungarian and Greek). All of these titles can be found in individual bibliographies.

*Books*²⁴

- Petar KONJOVIĆ:²⁵ *Miloje Milojević kompozitor i muzički pisac* [Miloje Milojević compositeur et musicographe Serbe], Académie Serbe des Sciences, Monographies Tome CCXX, Section des Beaux-Arts (peinture, sculpture, gravure et musique), No. 1, Belgrade 1954.
- Idem, *Biography of St. St. Mokranjac* (incomplete),²⁶ in *Portreti*, Nolit, Belgrade 1956.
- Vladimir S. ĐORĐEVIĆ, *Prilozi biografskom rečniku srpskih muzičara* [Contributions aux biographies des musiciens Serbes], ed. Petar Konjović, réd. S. Djurić-Klajn, Académie Serbe des Sciences, Monographies Tome CLXIX, Institut de Musicologie, No. 1, Belgrade, 1950, 70 pp.
- Dragotin CVETKO, *Davorin Jenko i njegovo doba* [Davorin Jenko and his Time], ed. P. Konjović, Académie Serbe des Sciences, Monographies Tome CCI, Institut de Musicologie, No. 4, Belgrade 1952, 238 pp.
- Bogdan MILANKOVIĆ, *Osnovi pijanističke umetnosti* [Die Grundlagen der pianistischen Kunst], Serbische Akademie der Wissenschaften, Sonderausgabe, Bd. CLXXXVIII, Musikologisches Institut, No. 3 (Neue Serie), Belgrade 1952, 272 pp.
- Vojislav VUČKOVIĆ: *Izbor eseja* [Choix d'essais par Vojislav Vučković], Réd. S. Djurić-Klajn, Académie Serbe des Sciences, Monographies Tome CCXXXIII, Institut de Musicologie, No. 7, Belgrade 1955, 197 pp.
- Bogdan MILANKOVIĆ, *Violina, njena istorija i konstrukcija* [Die Violine, ihre Geschichte und ihre Konstruktion], Réd. S. Đurić-Klajn, Serbische Akademie der Wissenschaften, Monographien, Bd. CCLX, Institut für Musikwissenschaft, No. 8, Belgrade 1956, 197 pp.
- Svetolik PAŠČAN-KOJANOV, *Istorijski razvoj gudačkih instrumenata* [Évolution historique des instruments à archet], Réd. Stana Djurić-Klajn, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCLXI, Institut de Musicologie, No. 9, Belgrade 1956, 213 pp.
- Milenko ŽIVKOVIĆ, *Rukoveti St. St. Mokranjca. Analitička studija* [Les "Rukoveti" de St. St. Mokranjac. Études analytique], Réd. S. Đurić-Klajn,

²⁴ The titles published by other publishers and not the Institute are marked by the asterisk (*). Foreign language title translations given in square brackets mean that the book or the article have a summary in that language. Bilingual editions have been marked separately.

²⁵ Although Petar Konjović was in the first place a composer, he also left some important musicological work. Two of the mentioned books were written and published at the time when Konjović was the director of the Institute, responsible for the direction of the research.

²⁶ Konjović's manuscript about Stevan Mokranjac Potpuna was posthumously prepared for publication by Nadežda Mosusova and published by Matica Srpska in 1984.

- Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCLXXXIII, Institut de Musicologie, No. 10, Belgrade 1957, 136 pp.
- Stana ĐURIĆ-KLAJN: *Muzika i muzičari. Izbor članaka i studija*, Prosveta, Belgrade 1956.^{*27}
- Eadem, *A Survey of Serbian Music through the Ages*. Translated by Nada Ćurčija-Prodanović. Association of composers of Serbia, Belgrade 1972, 200 pp.²⁸
- Dragutin GOSTUŠKI: *Vreme umetnosti. Prilog zasnivanju jedne opšte nauke o oblicima* [Dragutin Gostuški, Ph.D.: *Time of Art. Contribution to the Foundation of a General Science of Form*], ed. Stana Djurić-Klajn, Institute of Musicology, Monographs, vol. 14, Prosveta, Belgrade 1968, 410 pp.
- Srpska muzika kroz vekove* [La Musique Serbe à travers les Siècles], Réd. S. Đurić-Klajn, bilingual Serbian-French edition, Galerija SANU, knj. 22, Belgrade 1973.
- Dimitrije STEFANOVIĆ: *Stara srpska muzika – primeri pojanja iz XV veka* [Old Serbian Music – Examples of 15th Century Chant, bilingual edition], ed. S. Đurić-Klajn, Institute of Musicology SASA, Monographs, vol. 15/I i 15/ II, Belgrade 1975.
- Dragutin GOSTUŠKI: *Umetnost u nedostatku dokaza*, Srpska književna zadruga, Savremenik, nova serija 16, Belgrade 1977.*
- Danica PETROVIĆ: *Osmoglasnik u muzičkoj tradiciji Južnih Slovena* [Octoechos in the Musical Tradition of Southern Slavs], ed. D. Stefanović, Institute of Musicology SASA, Monographs, vol. 16/ I i II, Belgrade 1982.
- Ana MATOVIĆ: *Bečarac u Vojvodini (Oblici i razvoj)*, Matica srpska, Novi Sad 1997, 162 pp.
- Radmila PETROVIĆ: *Srpska narodna muzika – pesma kao izraz narodnog muzičkog mišljenja* [Serbian Folk Music. Song as an Expression of Musical Thought], Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute of Musicology SASA, ed. Dimitrije Stefanović, Belgrade 1989.
- Irena GRICKAT, *Zlata Đunđenac 12. III 1898 – 26. VI 1982* [Zlata Đunđenac 1898–1982], ed. S. Rajičić, Serbian Academy of Sciences and Arts, Monographs, vol. DXCIX, Department of Fine Arts and Music, book 7, and Institute of Musicology, Belgrade 1990.
- Melita MILIN: *Tradicionalno i novo u Srpskoj muzici posle Drugog svet-skog rata (1945–1965)* [The Traditional and the New in Serbian Music

²⁷ After retiring she also published several works: *Akordi prošlosti*, Prosveta, Belgrade 1980; *Mladi dani Stevana Mokranjca*, Negotin 1980; *Muzički zapisi*, Beograd 1986.

²⁸ It is a part of the book: Stana Đurić-Klajn: *Razvoj muzičke umetnosti u Srbiji*, in: Andreis • Cvetko • Đurić-Klajn, *Historijski razvoj muzičke kulture u Jugoslaviji*, Zagreb 1963, 529–709.

- after the Second World War (1945–1965)], Institute of Musicology SASA, Belgrade 1998.
- Danica PETROVIĆ: *Hilandarski ktitori u pravoslavnom pojanju* [The Founders of Hilandar in Orthodox Chant, bilingual edition] + CD, Institute of Musicology SASA, Belgrade 1999.
- Jelena JOVANOVIĆ: *Starinske svadbene pesme i običaji u Gornjoj Jasenici (u Šumadiji). Svatovski glas i njegovi oblici* [Traditional Wedding Songs and Customs in Upper Jasenica (in the Region of Šumadija). Wedding Melodic Mode and Its Forms], Institute of Musicology SASA, ed. D. Petrović, Belgrade 2002, 207 pp.
- Vesna PENO: *Iz hilendarske pojačke riznice – Vikentije Hilandarac*, + CD, „Artprint“, Novi Sad, 2003.*
- ‘EJ, RUDNIČE, TI PLANINO STARA’. *Tradicionalno pevanje i svirka grupe ‘Crnućanka’* [Hey Rudnik, You Old Mountain. Traditional Singing and Playing by the ‘Crnućanka’ Group, bilingual edition] + CD, compiled by Radmila Petrović i Jelena Jovanović, ed. D. Petrović, Institute of Musicology SASA, Cultural Centre Gornji Milanovac, The Vuk Foundation, Belgrade 2003.
- Danica PETROVIĆ [coauthors B. Đaković, T. Marković]: *Prvo Beogradsko pevačko društvo – 150 godina* [The First Belgrade Singing Society – 150 Years], Galerija SANU, knj. 101, Beograd 2004.
- Danka Lajić-MIHAILOVIĆ: *Svadbene običaji i pesme Crnogoraca u Bačkoj*, Institut za muzikologiju i etnomuzikologiju Crne Gore, Podgorica 2004.*
- Katarina TOMAŠEVIĆ: *Na raskršću Istoka i Zapada. O dijalogu tradicionalnog i modernog u srpskoj muzici (1918–1941)* [At the Crossroads of the East and the West. On the Dialogue between the Traditional and the Modern in Serbian Music (1918–1941)], ed. D. Petrović, Muzikološki institut SANU i Matica srpska, Belgrade – Novi Sad 2009, 371 pp.
- Melita MILIN, *Ljubica Marić 1909–2003 ‘...tajna, tišina, tvorenje...’* [Ljubica Marić 1909–2003 ‘...mystery – silence – creation...’], ed. D. Stefanović, Galerija SANU, No. 116, Beograd 2009.

Collections of Articles

- Kornelije Stanković i njegovo doba* [Kornelije Stanković and His Time. Proceedings of the Scientific Assembly held from October 27 to 29 1981, on the occasion of the 150th anniversary of the composer’s birth], ed. D. Stefanović, Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute of Musicology, Belgrade 1985.
- Život i delo Petra Konjovića* [The Life and Work of Petar Konjović], Proceedings of the Scientific Assembly held from October 27 to 29 1983,

- on the occasion of the 100th anniversary of the composer's birth], ed. D. Stefanović, Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute of Musicology, Belgrade 1989.
- Život i delo Stevana Hristića* [The Life and Work of Stevan Hristić], Proceedings of the Scientific Assembly held from October 19 to 20 1985, on the occasion of the 100th anniversary of the composer's birth], ed. D. Stefanović, Srpska akademija nauka i umetnosti Naučni skupovi, knj. LV, Odeljenje likovne i muzičke umetnosti knj. 3, and Muzikološki institut, Belgrade 1991.
- Srpska muzička scena* [Serbian Music Stage]. Proceedings of the Scientific Assembly held from December 15 to 18 1993, on the occasion of the 125th anniversary of the the National Theatre]. Compiled by A. Matović, M. Milin, N. Mosusova, K. Tomašević, ed. Nadežda Mosusova, Institute of Musicology SASA, Belgrade 1995.
- Delo i delatnost Mihaila Vukdragovića i Marka Tajčevića* [Work and Activity of Mihailo Vukdragović and Marko Tajčević]. Proceedings of the Scientific Assembly held from December 13 to 14 2000, on the occasion of the 100th anniversary of two composer's birth], ed. Dejan Despić, Serbian Academy of Sciences and Arts and Institute of Musicology, Belgrade 2004.
- Muzički modernizam – nova tumačenja* [Rethinking Musical Modernism], Proceedings of the Scientific Assembly held from October 11 to 13 2007, ed. Dejan Despić and Melita Milin, Serbian Academy of Sciences and Arts and Institute of Musicology, Belgrade 2008.
- Prostori modernizma: opus Ljubice Marić u kontekstu muzike njenog vremena* [Spaces of Modernism: Ljubica Marić in Context], Proceedings of the Scientific Assembly held from November 4 to 7 2009, on the occasion of the 100th anniversary of the composer's birth, ed. Dejan Despić, Melita Milin, Serbian Academy of Sciences and Arts and the Institute of Musicology, Belgrade, 2010.

Sources for the History of Serbian Music

Folk music

- Živojin STANKOVIĆ, *Narodne pesme u Krajini* [Mélodies populaires de la Krajina], ed. P. Konjović, pisac predgovora Kosta P. Manojlović, réd. S. Đurić-Klajn, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CLXXV, Institut de Musicologie, No. 2, Belgrade 1951.
- Miodrag A. VASILJEVIĆ, *Narodne melodije iz Sandžaka* [Mélodies populaires du Sandžak], réd. P. Konjović, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCV, Institut de Musicologie, No. 5, Belgrade 1953, 351 pp.

- Kosta P. MANOJLOVIĆ, *Narodne melodije istočne Srbije* [Mélodies populaires de l'est de la Serbie], ed. P. Konjović, réd. S. Lazarević, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCXII, Institut de Musicologie, No. 6, Belgrade 1953, 215 pp.
- Miodrag A. VASILJEVIĆ, *Narodne melodije Leskovačkog kraja* [Mélodies populaires de la région de Leskovac], ed. S. Rajičić, Académie Serbe des Sciences, Monographies, Tome CCCXXX, Institut de Musicologie, No. 11, Belgrade 1960, 351+16 pp.
- Miodrag A. VASILJEVIĆ, *Narodne melodije Crne Gore* [Folk Songs of Montenegro], ed. S. Đurić-Klajn, Muzikološki institut, Monographs, vol. 12, Belgrade 1965, 450 pp.
- Stevan St. MOKRANJAC: *Zapisi narodnih melodija* [A Folk Songs Collection], ed. S. Đurić-Klajn, Muzikološki institut, Monographs, vol. 13, Belgrade, 1966, 155 pp.
- Sava ILIĆ, *Pevanje i svirka Srba, Šokaca i Karaševaka u Rumuniji* [Serbian Šokci's and Karaševci's Folk Tunes from Romania; enclosed texts in Romanian and English], compiled by Jelena Jovanović, ed. D. Petrović, Matica srpska, Institute of Musicology, Novi Sad 2006.

Church music

- Karlovačko pojanje – Srbljak stavio u note Branko Cvejić*, faksimil rukopisa, priredio D. Stefanović, izdao episkop istočnoamerički i kanadski dr Sava Vuković, Belgrade 1971.*
- Karlovačko pojanje – Triod stavio u note Branko Cvejić*, faksimil rukopisa, priredio D. Stefanović, izdao episkop istočnoamerički i kanadski dr Sava Vuković, Belgrade 1971.*
- Karlovačko pojanje – Pentikostar stavio u note Branko Cvejić*, faksimil rukopisa, priredio D. Stefanović, izdao episkop istočnoamerički i kanadski dr Sava Vuković, Belgrade 1971.*
- Kornelije STANKOVIĆ, *Srpsko narodno crkveno pojanje* (Beč 1862, 1863, 1864), reprint izdanje priredila D. Petrović [enclosed texts in English and in German], Fototipska izdanja, SANU, Matica srpska, Narodna biblioteka Srbije, Belgrade 1995.
- Nenad BARAČKI, *Notni zbornik srpskog narodnog crkvenog pojanja po karlovačkom napevu*, priredila D. Petrović [Beleška o autoru, Pogovor], ed. Episkop šumadijski dr Sava, 'Kalenić', Muzikološki institut SANU i Matica srpska, Kragujevac 1990.*
- Nenad BARAČKI, *Srpsko narodno crkveno pojanje – Božić, Veliki petak, Uskrs*, priredila D. Petrović [o izdanju], ed. Episkop šumadijski Sava, Izd. kuća 'Kalenić', Kragujevac 2000.*
- Stevan St. MOKRANJAC: *Duhovna muzika, 4: Osmoglasnik. u: Sabrana dela St. St. Mokranjca. – Stevan St. Mokranjac: Complete Works, vol. 7*

- *The Octoechos*, bilingual edition. [Study: The Octoechos in Serbian Chant and in the melographic works of Stevan Mokranjac] Ed. D. Petrović, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Belgrade – ‘Nota’, Knjaževac 1996, XXXIV + sl. 1 + 420 pp.*
- Stevan St. MOKRANJAC: *Duhovna muzika, 5: Opšte pojanje. u: Sabrana dela St. St. Mokranjca*, knj. 8a. – *Stevan St. Mokranjac: Complete Works*, vol. 8a – *The General and Special Chants*, bilingual edition. [Study: The General, Special and Festal Chants of Stevan St. Mokranjac]. Ed. D. Petrović, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Belgrade – ‘Nota’, Knjaževac 1998, pp. XLVI + sl. 1 + 346.*
- Stevan St. MOKRANJAC: *Duhovna muzika, 5: Praznično pojanje. u: Sabrana dela St. St. Mokranjca*, knj. 8b. – *Stevan St. Mokranjac: Complete Works*, vol. 8b – *The Festal Chants*, , bilingual edition, ed. D. Petrović. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Belgrade – ‘Nota’, Knjaževac 1998, 446 pp.*
- Pravoslavno srpsko crkveno pjenije po starom karlovačkom načinu – za mešoviti i muški lik udesio Tihomir Ostojić (1896)*, eds. D. Petrović and J. Vranić [four enclosed texts are in English], Matica srpska i Muzikološki institut SANU, Belgrade 2010, 380 pp.

Artistic Music

- Kornelije Stanković: *Sabrana dela*, knj. 1 – *Klavirska muzika*. Kornelije Stanković: *Complete Works*, vol. 1 – *Piano Music*, ed. D. Petrović [co-editor Marijana Kokanović], bilingual edition, Muzikološki institut SANU, Belgrade – Zavod za kulturu Vojvodine, Novi Sad 2004, 134 pp.
- Kornelije Stanković: *Sabrana dela*, knj. 2 – *Pesme za glas i klavir. Svetovne pesme za muški i mešoviti hor*. Kornelije Stanković: *Complete Works*, Vol. 2 – *Songs for Voice and the Piano. Male and Mixed Choir*. bilingual edition, ed. D. Petrović, Muzikološki institut SANU, Belgrade – Zavod za kulturu Vojvodine, Novi Sad 2007, 226 pp.
- Milenko Paunović, *Prva jugoslovenska simfonija – Na Liparu*, orkestarska partitura, priredila Biljana Milanović, Matica srpska, Odeljenje za scenske umetnosti i muziku, Novi Sad, 2009. – (XVI, 170 pp.); Foreword, V-XIV.*

Musicology. Journal of the Institute of Musicology of SASA

- Musicology. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts*, No. 1, the main editor Melita Milin, the main theme: ‘Music between the Two World Wars’, Belgrade 2001.
- Musicology. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts*, No. 2, the main editor Melita Milin, the main theme: ‘Correspondences among Musicians’, Belgrade 2002.

- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 3, the main editor Melita Milin, the main theme: 'Musical Migrations', Belgrade 2003.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 4, the main editor Melita Milin, the main theme: 'Influences/ Intertextuality in Music', Belgrade 2004.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 5, the main editor Melita Milin, the main theme: 'East and West in Music', Belgrade 2005.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 6, the main editor Katarina Tomašević, the main theme: 'Tradition, Avant-Garde, Postmodernism', Belgrade 2006.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 7, the main editor Katarina Tomašević, the main theme: 'Music and Identity/ies', Belgrade 2007.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 8, the main editor Katarina Tomašević, the main theme: 'Music of the Balkans: Tradition, Changes, Challenges', Belgrade 2008.
- Musicology*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 9, the main editor Katarina Tomašević, the main theme: 'Music in the Context of Urban Culture', Belgrade 2009.
- Muzikologija*. Journal of the Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts, No. 10, guest editor Danica Petrović, the main editor Katarina Tomašević, the theme of volume: 'Six decades of the Institute of Musicology, SASA', Belgrade 2010.

Audio editions

- Srbijak*, primeri pojanja iz 15–19. veka, Studijski hor Muzikološkog instituta, dirigent D. Stefanović; Srpska književna zadruga, Beograd 1970.
- Stara duhovna muzika – Old Church Chant*, examples of old church music 15–19. vek, LP Study Choir of the Institute of Musicology, conductor D. Stefanović, bilingual commentaries by D. Stefanović, Belgrade 1981, 1987.
- '*Crnućanka*', LP compiled by Radmila Petrović, PGP, 1984.
- Narodna muzika Kruševačkog kraja*, LP compiled by Radmila Petrović, PGP, 1987.
- Srpsko pojanje. Slavnoic Chant*. Study Choir of the Institute of Musicology, conductor D. Stefanović, bilingual commentaries by D. Stefanović, Belgrade 1997.
- Pevačka i sviračka tradicija Gornje Jasenice: Šta se čuje kroz goru zelenu* [Vocal and instrumental tradition of Gornja Jasenica: What echoes

through the green forest?], CD with bilingual commentaries, compiled by Jelena Jovanović, Belgrade 2007.

Identiteti srpske muzike. [Identities of Serbian Music, XX-XXI centuries. Songs and Music for Piano; Identités de la musique serbe, XXe-XXI siècles. Lieder et Œuvres pour Piano], compiled by Melita Milin, Serbian Academy of Sciences and Arts, Institute of Musicology, Belgrade 2010.

Probuđeni arhiv. Awakened Archives. Petar Konjović: *The Wedding of Miloš • The Peasants*, ed. D. Petrović, the texts Melita Milin (bilingual edition), Institute of Musicology SASA, RTS – Radio Belgrade and Serbian State Company for Textbooks, Belgrade, CD 1, 2, Belgrade 2010.

Probuđeni arhiv. Awakened Archives. Stanojlo Rajičić: *Simonida • Na Liparu*, ed. D. Petrović, the texts by K. Tomašević (bilingual edition), Institute of Musicology SASA, RTS – Radio Belgrade & Serbian State Company for Textbooks, Belgrade, CD 1, 2 (2010).

Popularisation of science

Under the influence of the British school of musicology, to which belonged both one of the first members of the Institute Kosta P. Manojlović, and Dimitrije Stefanović, the research done at the Institute always had a strong practical and applicable side. The need both to make the research results known to wider audiences and to have them debated in the international arena led to a series of specific activities of the members of the Institute.

Since 1969 the *Study Choir*, under the leadership of Dimitrije Stefanović, has worked under the auspices of the Institute. During the first decade the choir performed only Medieval Christian music, while later it expended its repertoire to include Serbian, Russian and Bulgarian choral music. The choir also occasionally performed western early music, as well as the secular works of Kornelije Stanković and Stevan Mokranjac. At the time when the choir started its work performing Orthodox church music was neither welcome nor politically acceptable. Over the years the choir performed in various places throughout Europe, among others in the Canterbury Cathedral, Prunksaal of the Austrian National Library, ancient ‘Odeon’ and modern ‘Megaron’ halls in Athens.

The Institute has also organised three music exhibitions in the Gallery of the Serbian Academy of Sciences: the first one, ‘Serbian Music through the Centuries’, was set up by Stana Đurić-Klajn to celebrate the Institute’s 25th anniversary (1973); the second was organised by Danica Petrović commemorated the 150th anniversary of the First Belgrade Singing Society (2004), the oldest music institution in Belgrade; the third one celebrated the 100th anniversary of birth of composer Ljubica Marić (2009) and was organised by Melita Milin in cooperation with the Department of Arts and Music of the Serbian Academy of Sciences and Arts.²⁹

²⁹ A catalogue accompanied each of these three exhibitions. See pp. 48–49.

From 1975 to 1978 Dragutin Gostuški hosted at the Institute the so called 'Meetings on Tuesdays'. The 'meetings' were usually roundtable discussions or lectures dedicated to a specific topics which were attended by members of Belgrade academic and cultural circles. Many of these discussions were recorded and they provide valuable insight into intellectual and cultural life in Belgrade during the 1970s.

The last eighteen years in cooperation with the Society for Preservation of Traditions and Development of Sremski Karlovci and several dioceses of the Serbian Orthodox church, Danica Petrović has organised over thirty-five summer courses of the Serbian church chant 'to the memory of Kornelije Stanković' in Sremski Karlovci, Topola, Arandelovac, Jošanica Monastery, Niš, Trstenik, Prokuplje, Szentendre and Budapest. Ethnomusicologist Jelena Jovanović has been singing for years with a vocal group 'Moba'. She also teaches groups interested in folk singing.

The members of the Institute have not only participated in numerous radio and TV programmes, but have over the years been authors of several important educational TV programmes of TV Belgrade and TV Novi Sad:

- Stana Đurić-Klajn participated in the RTS series on history of Serbian music.
- The film *Old Serbian Music*, made in the monastery of Staro Nagoričano, featured the Study Choir of the Institute of Musicology with Dimitrije Stefanović as a conductor (director Rade Mladjenović, RTS, 1973).
- Radmila Petrović was the author of the short film *Natama* on the customs of eastern Serbia.
- Dragutin Gostuški author of the screenplay and host, K. Tomašević consultant in the eight-episode music series: *The Birth of Serbian Music Culture* (director Snežana Nikolajević, 1986-7).
- Danica Petrović participated in the programme *Neumatic Notation in European history* (a part of the series of programmes on music notations, director Snežana Nikolaević, RTS – TV Belgrade)
- *Great Migrations and Serbian Chant*. On the occasion of the 300th anniversary of the Great Migrations (director Zoran Hristić, RTS, 1990).
- Four-part series about the history of Serbian church chant: 1. Chanter and scribe in the medieval Serbian culture; 2. Serbian church music under the Ottoman rule; Between Byzantium and Europe – Serbian church chant in the 18th century; 4. Choral church chant in the 19th and 20th centuries (author Danica Petrović, director Branislava Gekić, RTS – TV Novi Sad, 1994–95).
- *The Institute of Musicology of the Serbian Academy of Sciences and Arts* (RTS-TV Belgrade, 2001)
- *From Remembrance to the Future*. On the occasion of the 60th

anniversary of the Institute of Musicology (director Snežana Nikolajević, RTS-TV Belgrade, 2006).

It would be too much to list all the popular lectures for school children, students, and general population (especially in our diaspora in Europe and the United States) which some members of the Institute have held over the years both in Serbia and abroad.

Organisational structure

During its sixty-year long history the Institute alternated between being an independent institution, and a unit of the Serbian Academies of Sciences and Arts, although it was independently financed by the Government.

During its early history the Institute inevitably felt the oppressive character of the current regime. In 1950 the Government introduced a compulsory exam for all the junior researchers in the institutes of the Serbian Academy of Sciences. Apart from professional papers, the exam also had an ideological component.³⁰ In March 1958 the Serbian Academy of Science recognised the institute as a research institution (Doc.no. 970/1). The administrative organisation was changed again in 1961 when the Executive Council of the Parliament of the Republic of Serbia passed a new law, which recognised the Insistute as a legal entity (on the basis of the Regulations for the organisation of research (§§ 13 and 14) and Regulations for the Serbian Academy of Sciences and Arts (§34, 2)

Ten years later (1971) by the decision of the assembly of the Serbian Academy of Sciences (no. 2014/13) the Insistute became once more a research unit within the Academy of Sciences. The committee for cultural and historical sciences of the group for research of the Republic of Serbia ruled in 1973 (no. 1587/1) that the Insistute of Musicology in Belgrade fulfilled all the criteria to become a reseach unit of the Serbian Academy of Sciences. Since that time the Institute has been a research unit of the Academy of Sciences, but financed indpendently directly by the Ministry of Sciences. This remained the case even after the political changes in 2000.

Political changes often bring uncertainty for the state financed institutions, among which most of the research institutes belong. In 2001 it was even debated whether the institutes which are not part of universities should continue to exist. The institutes with a small number of research members were seen as especially problematic. However, the solutions to similar problems reached in the other countries of the region, as well as the

³⁰ This part of the exam contained following subjects: 1. History of the national freedom resistance (NOB); 2. Constitution and legislations; 3. Bureaucracy legislations; 3. Economic plan and 5. Economic system of the SFR of Yugoslavia. See *Naredba o polaganju stručnog ispita za zvanje asistenta instituta Srpske akademije nauka*, Skupovi plenuma Predsedništva Srpske akademije nauka, Godišnjak, Srpska akademija nauka, LVII, (Belgrade, 1950), 72–3.

results achieved by the institutes over the years with minimal expenses to the state did in the end tip the balance in favour of keeping the institutes.

The latest position of the institute within the Serbian Academy of Sciences was formulated by the Regulations for the organisation of research (20??), the Statute of the Serbian Academy of Sciences and the Statute of the Institute of Musicology adopted on 29 September 2010. There is no need to mention that every change of the statute of the Institute demanded numerous administrative changes, a lot of time from the Institute's head, and the services of hired legal experts. All these administrative changes did not introduce any fundamental novelties, and judging by the results it appears that the enthusiasm of employees/members/researchers was above the turbulent circumstances in which they lived and worked.

Together with the regulations and statutes the directors of the Institute also changed. The first three directors were composers, members of the Serbian Academy of Sciences: Petar Konjović (1948–1954), Stevan Hristić (1955–1958) Stanojlo Rajčić (1958–1962). The development of musicology as a research discipline, and the changes in the regulations and the statutes of both the Academy and the Institute open the possibilities for the senior members of the Institute to be elected to directorial positions. Starting from 1962 the directors of the Institute were chosen from among its senior members: musicologist Prof. Stana Đurić-Klajn (1962–1973), musicologist and composer dr Dragutin Gostuški (1974–1979), acting director ethnomusicologist dr Radmila Petrović (1979), musicologist, member of the Serbian Academy of Sciences Dimitrije Stefanović (1979–2000), musicologist dr Danica Petrović (2001–2010), director, then acting director while the new regulations regarding the Academy of Sciences were being discussed, and then again director from 2 Dec 2010.

Apart from the director, the governing bodies of the Institute are: Governing committee and the Research Council. There were periods when the Institute did not have the right to have its own research council, and at this time all the promotions into higher research position had to be conducted through the research councils of various faculties or other bigger institutes, which slowed down the procedures and caused extra expenses. Together with the members of the Institute, the participants in these bodies were also the members of the Academy of Science. From the department of Arts and Music these were: Ljubica Marić, Dušan Radić, Vlastimir Peričić, Enriko Josif, Dejan Despić. From the department of historical sciences a long term member of the Governing committee was Dejan Medaković, and until recently Gojko Subotić. Dimitrije Stefanović, the only musicologist member of the Academy of Science, became a member of the Governing Committee after he retired from the Institute. According to the new regulations regarding the Academy of Sciences and the Institutes as its sub-units, one member of the Governing Committee is to be named by the Ministry of Science of the Republic of Serbia, and at present this is the

pianist Aleksandar Serdar, full professor of the Faculty of Music in Belgrade. Other two members of the committee, representatives of the Academy of Sciences, are Dimitrije Stefanović and Dejan Despić. All members of the committee, both past and present, have always been benevolent towards the Institute and have supported its work, reviewed its publications, helped in the whole series of activities organised by the Institute and written numerous references in support of various external projects (conferences, publications, exhibitions, digitalisation of the archival materials).

During the past six decades the Institute has had an exceptionally small number of administrative assistants. Since 1969 Desanka Dimić has managed the Institute's finances. There were two office assistants in the past,³¹ and the current administrative assistant is Marija Hauk. There used to be a permanent cleaning staff,³² while this job is today done by a contractual worker.

Cooperation with institutions and individuals

Since the time of its foundation the Institute of Musicology has maintained contacts with similar institutions nationally and internationally. Various donations from abroad were of immense help in establishing the library, especially during the first couple of decades. The Institute's 'guest book' was established in June 1959. The first person to sign it was Dr Anna Czekanowska, Polish ethnomusicologist who remained a good colleague. Most of the first visitors were from Great Britain and the United States, while over the years the guests came from Belgium, Poland, Holland, Denmark, France, USSR, Bulgaria, Austria, Israel, Italy, Czechoslovakia, Greece, Hungary, Sweden, Romania, Canada, Australia and even India, Japan and Ceylon. Many of these guests, mostly university professors, gave lectures at the Institute; the others came to learn more about Serbian Music, explore the archives and the library. In the later period many of them came to take part in various conferences in Belgrade. The institute also often received visits from members of the embassies and international musicians who performed in Belgrade. From this multitude of well known or less well known names it is difficult to select the most interesting or important. However, we will mention here a few of the best known: *musicologists* – Egon Wellesz, Zofia Lissa, Nikolas Slonimsky, Ivan Martinov, Ivan von Gardner, Venelin Krstev, Tatjana Vladiševskaja, Bojan Bujić, Dujka Smoje, Dragotin Cvetko, Miloš Velimirović, Jirí Vislouzil, Ladislav Šaban, Christian Hannick, Elena Gordina, Aleksei Kandinski, Nina Gerasimova-Persidska, Titus Moisesku, Barbu Bukur, Dimitri Conomos, Charles Atkinson; *composers* – Benjamin Britten, Dmitri Schostakovich, Krzysztof Penderecki; *slavists and theologians* – Albert Lord, Lionel Baden, Viktor Gusev, Rajna Kacarova, Stefan Džudžev, Jin Jeankins, Izalii Zemcovski, Walter Kolar,

³¹ Ivanka Todorović (1964–1968) and Mirjana Vučković (1977–2005).

³² Ivanka Konjević (1960–1975) i Anica Travica (1976–1997).

Barbara Krader, Nikita Tolstoj, Anne Pennington, Antonios Tahiaos, Kariofilis Micotakis, Elena Koceva, Birthe Trearup, Ivan Dujčev and Bishop Sava of Šumadija... Unfortunately many of the guests did not even sign the guest book. During the difficult 1990s there were very few visits, mostly by good friends who despite the circumstances did not stop coming to Serbia. After 2000 some of the most important guests and lecturers were: Richard Taruskin, Phillip Bohlman, Max Paddison, Jim Samson, Barbara Boisits, Lubomir Tyllner, Jitka Bajgarová, Zdravko Blažeković, Anna Baranyi.

The members of the Institute have individually been active in different departments and governing bodies of Matica Srpska and Vuk Foundation. They have also cooperated with the Museum and the library of the City of Belgrade, Jugokonzert, the Ethnomusicological and the Musicological Societies of Serbia, the Society of the composers of Serbia. During the times of old Yugoslavia there was active cooperation with the similar institutions in other Yugoslav Republics. These old ties have been recently reactivated as a part of regional cooperation. The Institute also worked actively with some of the dioceses of the Serbian Orthodox church, though this has become more sporadic over the last decade. The Institute also has a part in the projects organised through the bilateral exchange/cooperation of the Serbian Academy of Sciences with the academies of Austria, Hungary and the Czech Republic. Some of our faculty have organised and led projects with colleagues from the universities in Greece and Germany. The Institute is also active in nurturing ties with Serbian organisations in Diaspora: Serbian national councils in Hungary and Romania, and our centres, singing societies and conductors in Europe, the United States and Australia.

Some of the members of the Institute have also been working as part-time lecturers at the Faculty of Music in Belgrade (N. Mosusova), Academy of Arts in Novi Sad (D. Petrović, K. Tomašević), Faculty of Philology and Arts in Niš (M. Milin), Music Academy in East Sarajevo (D. Petrović) and Academy of Fine Arts in Bgrade (V. Peno).

Today one of our founders and the main finance supporter – the Ministry of Science of the Republic of Serbia, finance only the accepted projects but not the institution. The emphasise is place in the first place on publication, especially those published in journals of certain categories, which is not always the best criteria, especially in humanities. Pragmatic researchers, naturally putting self interest in the first place, concentrate to fulfill set criteria, and do not always consider the interests of the whole area of study. Therefore there is a real danger that in the future many of the activities which led to invaluable results in the fields of lexicography, continuing education, cultural life of this city, country and the region, cooperation with our diaspora, archival work or collecting and preserving material and cultural heritage will just cease.

(Translated by *Marija Petrović*)